

КРИЛОВ БАЙКИ

Держлітвидав України

И.А.
КРЫЛОВ
БАСНИ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО ХУДОЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КІЇВ – 1946

I.A.

КРИЛОВ

БАЙКИ

ПЕРЕВЛАДИ ЗА РЕДАКЦІЮ
МАВЛЯ ТИЧИНІ І МИКОЛА ТЕРЕНЦЕНКА

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО ХУДОЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КІЇВ—1946

И. А Крылов. Басни.
(На украинском языке).

БФ 02759 Зам. № 47: Тираж 20,000. Друк. арк. 8. Підписано до друку 25.X.46
Республіканська друк о-хромолітографія „АТЛАС“, Львів, Зелена 20.

ВОРОНА ТА ЛИСИЦЯ

Вже скільки раз казали миру,
Що влесливість гідка, та тільки все дарма:
Улесливий завжди серця людські дійма.

Якось Вороні бог послав був грудку сиру.
Ворона сіла на суку
І хотіла вже було поснідати до смаку,
Але задумалась, а в роті сир тримала.
В цей час Лисиця близько пробігала.
Враз сирний дух Лисицю зупинив:
Лисиця бачить сир, — Лисицю сир сп'янив.
Вона навшпинечках до дерева підходить,
Вертить хвостом, очей згори не зводить,
І ніжно каже, влеслива така:
«Голубко, гарна ж ти яка!
Ну й шийка в тебе, а очиці!
Як розказати, таک небилиці!
А пір'ячко яке! Який дзъобок!
І, мабуть, янгольський у тебе голосок!
Благаю, заспівай! А що коли, сестрице,
При отакій красі, ти й в співі чарівниця?
Так ти б у нас була цар-птиця!»
Вороні з лестощів звихнулась голова,
Від радощів забилось їй дихання, —
І на привітливі Лисиччині слова
Ворона крякнула щосили з здивування:
Сир випав — зникла з ним і пройда лісова.

МУЗИКИ

Сусід сусіда кликав до обіду;
Та він щось інше затаїв:
Хазяїн музику любив,
І слухатъ співаків він заманив сусіду.
Утнули молодці: всяк ходи куди співа,
І скільки в кого стало духу.
У гостя заболіли вуха,
І очманіла голова.
— «Мене ти пожалай!» — прорвалось в гостя слово:
«Чим тішитись? Твої співці —
Презлі митці!»
— «Та правда це», — сказав господар у відмову:
«Вони, бач, трішечки деруть:
Зате ж і в рот хмільного не беруть,
І всі поводяться чудово».

А я скажу: вже краще випивай,
Та справу добре знай.

ВОРОНА Й КУРКА

Коли зухвалу рать
Смоленський князь умінням вирішив скаратъ,
Сільце вандалам був поставив
І на загибель їм Москву зоставив, —
Тоді усі — великі і малі — мерщій,
Не гаючи ані хвилини,
Зібрались геть аж за Московські стіни.
Мов з вулика бджолиний рій.
Ворона; чистячи свій дзьоб, на цю тривогу
Спокійно дивиться з дашка.
— «А ти, кумасю, у дорогу?» —
Із воза Курка її гука:
«Ta ж, кажуть, вже біля порога
Наш супостатъ».
— «Яке мені до того діло?» —
Ворона мовить їй. — «Я тут лишуся сміло.
От ваші сестри, як хотять;
Ворон не смажать, в каші не їдять:
Мені з гістьми не важко буде вжитись,
Ta, може, трапиться, що вдастся й поживитись
Сирком, чи кісткою, — вже щось дадуть.
Прощай, чубатенька, щаслива путь!»
Ворона й справді залишилась;
Та замість всіх поживок їй,
Як з голоду почав конати лиходій, —
Сама у ющі опинилась.

— — — — —
Таке буває з тим, хто з глупоти осліп.
Ось щастя вже в руках, бува йому здається:
Коли ж на ділі з ним зіткнеться,
Мов Гава, вскочить у окріп!

СКРИНЬКА

Не раз таки траплялось нам
І труд і мудрість бачить там,
Де варт лих трохи догадатись,
До справи просто взятись.

У майстра Скриньку раз собі хтось роздобув.
Мистецтвом виробу впадала Скринька в очі;
Тією Скринькою всі бавились єхоче.
Механіки мудрець туди якраз прибув.
На Скриньку глянув він. «З сокретом мусигъ бути», —
Сказав: «Ще й без замка;
А я її ручуся миттю відімкнути;
Не смійтесь нишком із кутка!
Я лиш знайду секрет — і Скриньку вам відкрию:
В механіці і я щось, певне, розумію».
От він до Скриньки прикипів:
Вертиль її з усіх боків
І голову собі мороочить;
То гвинтик торгає, то скобу, як заскочить.
Тут, на старання це чудне,
Бровою той моргне,
Цей шепчеться, той мовить щось смішне.
У вуха тільки й долітає:
«Не тут, не так, не там!» Механік все шукає.
Потів, потів; та врешті вкрай стомивсь,
Од Скриньки відступивсь, —
Не зміг відкрити її, бо справа не ладналась:
А Скринька просто відкривалась.

ЖАБА Й ВІЛ

Раз Жаба, стрівши на лугу Вола,
Сама хотіла з ним огрядністю зрівнятись,
Бо дуже заздрісна була.
Давай пинďючитися, пихкати, надиматись.
«Дивись, кумасенько, чи я йому врівні?» —
Говорить пôдрузі. — «Ні, кумонько-квакусю!»
— «Ну, що ж, тепер, дивись, ще більше я роздмуся.
Ну, як зовні?
Чи не погладшала?» — «Та майже так, що ні».
— «Ну, як тепер?» — «Все те ж». Отак п'ялася, квола,
Й до того, бачте, врешті справу довела,
Що, не допнувшись до Вола,
З натуги луснула і — охолола.

Такий на світі приклад не один:
Чи ж дивина, що хоче жити міщанин,
Немов значний громадянин,
А всякий дріб'язок, немов той дворянин.

РОЗБІРЛИВА НАРЕЧЕНА

Красуня-дівчина шукала жениха.

Тут не було б гріха,

Та от що гріх: вона була чванлива.

Знайди їй жениха, щоб гарний був з лиця,

Щоб чин та ордени були у молодця

(Красуня та була, бач, трохи вередлива) :

Щоб мав він геть усе. Така вона вдалась,

Та ще і завзялася, —

Хай любить він її, а ревнувати — зась!

Хоч дивно це, але вона була щаслива,

І женихи на диво всім.

Найкращі товпляться до неї в дім.

Та в неї, бачите, й смаку й вимог багато:

Кого з них не візьми — це ж скарб, а не жених,

А їй вони на сміх —

Не женихи, а женишата!

Ну, як їй вибирать з таких от женихів?

Той не в чинах, а той без орденів,

А той, хоч і в чинах, та, кажуть, небагатий:

Той густобрювий, той кирпатий;

Тут так, а там інак;

Не припаде ніхто до мислі їй ніяк.

Примовкли женихи, два роки так промчали;

Вже інші свах нових заслали:

Та тільки женихи середньої руки.

«Ну, що за простаки!» —

Красуня мовить знов: «Такі вже незугарні!

Звичайно, іх зальоти зовсім марні!

І не таких ще женихів

Із двору я випроводжала;

Невже за когось я піду з цих диваків?

Чого б то я вже так до шлюбу поспішала?

Чого дівоче я покинула б життя?

Щаслива я щодня, і ніч я сплю безпечно.

То ж заміж квапитись для мене недоречно!»

Із сватання нема пуття.

Ту саму чуючи відмову,

Не квапляться іти до неї свахи знову.

Мина зима —

Вона сама;

Ще рік один минув, ще рік минає цілий:

А свах усе нема.

Красуня начебто вже трохи переспіла.

Почне подруг перебирать

(А часу вдосталь всіх згадати):

Та заміжня давно, а ту вже заручили;

Її ж немовби всі лишили.

Підкрався сум і запуска жало.

Гляди, люстерко їй доповідати стало,

Що день у день, немов ча зло,

Її красу життя, як злодій, обкрадало.

Рум'янці ділісь десь; пригас огонь в очах;

Принадні ямочки померхли на щоках;

Веселість, жвавість, сміх, мов утекли безслідно;

І, леле! — сивину у темних косах видно:

Це ж старості полон!

Було, без неї десь і танцювати негоже;

Зальотників вона їй злічить, було, не може:

А нині — ах! її вже кличуть на бостон!

Чванливий тут вона переміняє тон.

Бо розум каже їй до шлюбу поспішатись:

Перестає вона пишатись.

Бува, що дівчина їй знаку не подає,

А серце їй за час підказує своє.

Щоб самотою не добути віку,

Красуня, покіль зовсім ще не одцвіла,

За первого, хто лиш посватається, пішла:

І рада, рада вже була,

Що вийшла за каліку.

ПАРНАС

Ото як з Греції геть вигнали богів,
І людям всім ділити їх маєтки стали,
Комусь-то і Парнас тоді відмежували;
Новий господар став там випасать Ослів.

Осли, не знаю як, назнали,
Що перш тут Музи проживали,
І кажуть: «Тож не дарма нас
Пригнали на Парнас:
Набридли, певно, Музи людям, —
Ми замість них співати будем».

«Глядіть же», — вигукнув один: — «не сумуватъ!
Я затягну, а вам не відставатъ!
Вражіння добре справим,
І наш табун прославим.

Гучніш, ніж Музи, утнемо,
І здіймем музику, і хор свій складемо!
Щоб хтось не звів би наше товариство,
Заведемо такий порядок ми у нас:
Хто не співає по-ослячому барвисто,

Тих не приймати на Парнас».
Підтримали Осли осдове
Дотепно-хитро-ткане слово:

І новий хор в таку дичавину заліз,
Мов рушив був за возом віз,
А в валці з тисяча немащених коліс.
Та чим кінчилося бажання те співати?

Господар вирішив прогнати
Усіх Ослів з Парнасу в хлів.

Хотів би я, невігласам не в гнів,
Старе прислів'я наше нагадати:
Коли порожня голова,
То розуму від місць значних не прибува.

ВОВК І ЯГНЯ

У сильного безсилій винен завсігди:
Цих прикладів в Історії ми досить знаєм.

Та ми Історій не складаєм,
А в Байці можем це розповісти.

У спеку до струмка зайдло Ягня напитись.
І треба ж, бач, біді лучитись,
Що поблизу тих місць голодний Вовк бродив.
Ягнятко бачить він, і хоче поживитись,
Та він цьому надать законних прав хотів,
І каже: «Як, нахабо, смієш ти мутити
Потік цей прохолодний мій,
Напій
Піском бруднити?
За це бо, далебі,
Зірву я голову тобі!»
— «Якщо пресвітлий Вовк дозволить,
Насмілюсь вам сказати, що воду в ручаю
Від Світlostі я нижче кроків на сто п'ю;
І гніватися він даремно зволить:
Адже мутить пиття ніяк не можу я».
— «Так це брехня моя?
Негіднику! звідкіль таке нахабство в світі?
Пригадую, як ти в позаторішнім літі
Зі мною надто грубий був;
Цього я, друже мій, ще не забув!»
— «Ta зглянесь, нема мені ще й року зроду», —
Відмовило Ягня. — «To, певно, був твій брат».
— «Не маю я братів». — «To, може, кум чи сват,
Чи інший хтось такий із вашого ж бо роду.
Самі ви, ваші песи і ваші пастухи
Мене б хотіли збути,

І шкодите мені ви всі по змові всюди:
Та розквитаюсь я за ваші всі гріхи!»
— «Ах, чим же винен я?» — «Мовчи, гоноровисте!
Чи час тут розбиратъ провини всі, щеня?
Ти винен уже тим, що хочу я, бач, істи».
Сказав — і в темний ліс Вовк поволік Ягня.

МАВПИ

Хто з розумом щось перейма, той, звісно, може
Для себе користь відшукать;
А по-дурному переймати —
І крий нас, боже, як негоже!

Я приклад наведу цьому з країв чужих.

Хто бачив Мавп, той, певно, знає,
Як жадібно все Мавпа переймає.
Так в Африці, де завжди сила їх,
Велика зграя Мавп сиділа
На дереві густім, на вітті, на сучках,
І на ловця дивилась заніміло,
Як він качався по траві в сітях.
Кумася кожна тут сусідку штовх у плечі,
Й такі заводить речі:
— «Погляньте-бо на молодця!
Цим витівкам його, либоń, нема кінця!

То він метнеться,
А то зігнеться,
То, мов на сміх,
Весь так зів'ється,
Що не побачиш рук і ніг.
Невже ж то ми не витівниці, —
Та, леле! навіть ми таких не втнемо штук!
Подруженьки-сестриці!

Коли б то й нам дійти таких наук.
Та вже він досжочу, мабуть, себе натішив;
От-от піде, тоді ми враз!..» Дивись,
І справді він пішов, а сітку їм облишив.
— «Що ж», — кажуть Мавпи тут. — «Подружки, не барись, —

Мерщій додолу грatisь!»
Красуні долі — скік! А там внизу лежить,
Розкинута в траві, міцна, дебела сіть.
І ну вони стрибати в ній, качатись,
І кутатись, і загортатись;

Пищать, кричать — забава, хоч куди!
Та от гляди,
Прийшла напасть їм з сітки вириватись!
Ловець тим часом їх стеріг.
Побачив, що пора — і до гостей з мішками,
Заскочив нагло їх.
Вони тікати — втекти ж ніхто не міг:
І всіх побрали їх руками.

СИНИЦЯ

Синиця у похід пустилася:
Вона хвалилась,
Бач, море запалить.
І вість про це по світу геть пішла за мить.
Страх взяв усіх, хто жив в Нептуновій столиці;
Летять на диво птиці;
А звірі із лісів збігаються глядіть,
Як буде Океан в огні палахкотіть.
І, кажуть, навіть так: зачувши вість крилату,
Охотники до бенкетів гучних
На берег з ложками з'явились перш за всіх,
Щоб ющечки смачної посьорбати,
Якою і відкупник дома частвуати
Не міг секретарів своїх.
Всяк^о один одного, дивуючись, штовхає,
Мовчить, вдивляється у море й жде;
Лиш зрідка котрийсь прогуде:
«Ось закипить, ось зараз запалає!»
Та ба: щось море не горить.
Чи хоч кипить? і не кипить.
І чим кінчилися затій величаві?
Синиця з соромом додому утекла;
Синиця скрізь пустила славу,
А моря не звела.

Примовка може тут згодитись,
Осіб не зачепивши ніяких:
Як не скінчив ти справ своїх,
Не треба і хвалитись.

МАВПА І ОКУЛЯРИ

У старості на очі Мавпа хвора стала;
    А від людей вона чувала,
    Що в ваді цій нема великої біди,
    Лиш Окуляри заведи.

То ж їх з півдюжини собі вона дістала,
    Та ѹ вертить ними так і сяк:
To їх до тім'я тисне, то на хвіст наниже,
    To їх понюхає, то їх полиже;
    Не діють все ж вони ніяк.

«Тыфу, щезніть!» — каже Мавпа: «Дурень той, як пень,
    Хто людських слуха теревень:
    Про Окуляри все збрехали;
    Добра ѹ на четъ немає в них!»

I Мавпа тут з досади та з печалі
    Об камінь так шкварнула їх,
    Що тільки скалки заблищали.

Є вдача і в людей така ж чудна:
Хоч добра річ, а хто її як слід не зна,
To і почне давати ѹ присуд найлихіший;
    А то ще буде ѹ гнаною вона,
    Як неук трапиться значніший.

ТРОЕЖЕНЕЦЬ

Якомусь гріховоді,
Крім жінки, що жива, ще спало двох знайти.
Лиш до Царя встиг поголос дійти
(А Цар був лютий, то вже годі
Спокусам потурання ждати),
Бататоженця він звелів під суд оддати
І кару вже таку придумати для нього,
Щоб всяк мотав на ус
І щоб не смів ніхто вдаватись до спокус
Та лиходійства отакого:
«Але якщо, мовляв, судитимуть не так,
Одразу ж суддів всіх повішу як собак».
Тут лихо судді бачать:
Аж піт пройма, до того страшно ім.
Вже три доби вони тлумачать,
Як беззаконника скарати судом тяжким.
Є безліч різних кар; та судді добре знають,
Що проти зла вони ніяк не помагають.
Одначе ж, якось іх сам бог урозумив.
Злочинця суд покликав для об'яди
Судійської розправи,
В якій, по вирішенню справи,
Постановив: щоб він з трьома жінками жив.
Народ на суд із подивом дивився.
Здавалось, суддів Цар повісити б звелів.
Та й чотирьох не вийшло днів,
Як Троеженець задавився.
Цей вирок спричинив такий великий жах,
Що відтоді на трьох жінках
Ніхто в тім царстві не женився.

ОРЕЛ ТА КУРИ

Бажавши світлим днем україй намилуватись,
Орел у небесах літав,
І там ширяв,
Де бурям лиш зриватись.

Та ось, спустившись із захмарних верховин,
Цар-птиця враз сідає спочивати на тин.
Хоч для Орла це сідало занадто грубе,

Та є так само примхи і в Царів:
Можливо, тинові зробить він честь хотів,
Чи близько не було, як чин йому велів,
Ні скелі, ні горба, ні дуба;

Не знаю, в чім там річ, але Орел-мастак
Сидів не довго так,

I враз на інший тин перелетів, дивак.

Побачила це квочка волохата
І каже так кумі своїй:
— «За що Орли в хвалі такій?

Невже за льот такий, голубонько чубата?

Та ж так із тину, як схотіть,
То можу легко я й собі перелетіть.
Не будемо ж ми більш вважати здуру,
Що мов Орли значніші від усіх.

Не більше, ніж у нас, у них очей і ніг!

Цей вище теж летіть не зміг!

Отож Орли літають, певно, так, як кури».

Орел їй відповів тоді по слові тім:

— «Ти права, тільки не в' усім:
Орлам трапляється і нижче вас спускатись;
Та курам вище хмар ніколи не піднятись!»

Коли оцінюєш чийсь хист, —
На осуди не витрачай ти праці марно;
А, почуваючи, що в нім значне та гарне,
Умій ти зрозумість його на цілій зрист.

ЖАБИ, ЩО ПРОСИЛИ ЦАРЯ

Здалося жабам щось невгодне
Правління всенародне,

Ввижалось їм, що це неблагородно
Без служби і на волі жити.

І от у слушну мить

Давай вони в богів Царя собі просить.
Хоч слухать невідь що боги не завжди згодні,

Однак цього разу послухав їх Зевес:

Дав їм Царя. Злітає з шумом Цар з небес,
І так на трон беркицнувся він браво,
Що ходором пішла болотяна держава.

З усіх тут жаби ніг
В багно порозбігались,

Хто як устиг, куди хто міг,
І пошепки тому Цареві дивувались,
Немов на чудо дивлячись гуртом.

Цар був насправді чудо: гречний,
Ставний, поважний і статечний,
Ще й велет — не обнятъ кругом.
Ну, як не глянь — на диво схожий!

І лиш одчим він був негожий,
Що був той Цар — осиковим пеньком.
Шануючи його особу превисоку,

Не сміють спочатку підданці й підступить:
Всяк з жахом в осоці віддалеки сидить,
І дивиться тихцем, не роблячи ні кроку.

Та не знайти чудес таких,
Щоб світ до них пригледітись не міг.
І жаби теж спочатку острах свій забули,

А потім до Царя з відданістю майнули.

То ж спершу підповзли ницьма,
А там, зухваліший, сів боком крадъком,

Той спробував ще й сісти рядом;
А там, на диво всім, розбещений народ

Вже до Царя сідає задом.
Цар терпить все з небачених щедрот.
А трохи згодом, глянь, — хто тільки забажає,
    Той на Царя стрибає.
За три дні йм такі набридли чудеса;
    І знов молитва лине в небеса,
Щоб дав Юпітер в іх болотяну державу
    Воїстину Царя на славу!
    Благання чуючи здаля,
Послав Юпітер йм на царство Журавля.
Оце вже не пеньок, а Цар інакших правил,
Не любить визволять підданця він з біди.
Він винних просто єв: такі його суди.
    Всяк винен був завжди,
    Тож у Царя — гляди —
І снідання, й обід, й вечеря — все розправа,
    На жителів болот
    Приходять дні турбот.
Для них тепер щодня великий суд, — і ог
Щоденно Цар по всій державі походжає,
    Кого не стріне — вдень, чи уночі —
    Ураз засуджує й ковтає.
Ще гірші, ніж раніш, і кумкання й плачі,
    Щоб милосердні боги
Царя прибрали в них з дороги,
Та іншого дали б, бо цей їх єсть, як мух;
Що навіть ніяк їм (ах, як це недоречно!)
Ні носа виткнути, ні кумкнути безпечно,
Що нинішній їх Цар жахливіш від посух,
— «Чому ж ви спершу жить щасливо не зуміли?
Чи ж не мені, кажеть», — їм grimнув з неба глас:
    «Спокою не було од вас?
Не ви мені Царем всі вуха прошуміли?
Дав я Царя? — так надто він плохий!
    Кінця між вас немає змовам.
Дав іншого — так цей для вас лихий.
Живіть же з ним, щоб гірше не було вам!»

ВЕЛЬМОЖА ТА ФІЛОСОФ

Вельможа, з вченим розмовляючи якось,
    Про що прийшлось,
— «Скажи-бо», — говорив — «ти світ цей досить знаєш,
І, наче в книгах, у серцях людських читаєш:
    Чому, коли ми щось почнем,
Суди, чи товариства вчені заведем,
    Так ледве встигнем повернутись,
    Як з неуками нам уже не розминутись?
    Невже немає ліків лихові цьому?»
— «Не думаю», — сказав тоді Мудрець йому:
«Так і з громадою бува (сказать між нами),
    Як з дерев'яними домами».
— «Як?» — «Так: я свій добудував лиш цими днями;
Господарі в ньому ще житимуть колись,
    А цвіркуни давно там завелись».

СОБАЧА ДРУЖБА

На сонці під вікном,
За кухнею удвох Полкан з Барбосом грілись.
Хоча воно перед двором
Їм дім пристойніш стерегти б гуртом.
Але ж вони гаразд наїлись, —
Та ѹ чемні пси уденъ ладком
Лежать собі десь під стіжком, —
Тож гомонять вони, улігшися рядком,
Про всяку всячину: про їх собачу службу,
Про лихо, про добро, і, зрештою, про дружбу.
«Чи є», — мовляв Полкан, — «щасливіш мить,
Як з другом серце в серце жити;
Взаємні послуги йому робити завше,
Не з'єсти нарізно ѹ шматка,
Стоять всім серцем за дружка
І пильнувати, із ним життя зв'язавши,
Щоб лиш знайти якось щасливий час
І друга милого потішить, позабавить.
Ах, серце в цьому лиш мету єдину ставить!
От що, коли б, наприклад, хоч і в нас
Щаслива дружба завелась?
Скажу я сміло,
Ми ѹ не примітили б, як тут життя б летіло».
— «А що ж? хороше діло!» —
Барбос тут одмовля йому:
«Давно, Полкаччику, в тямки я не візьму,
Чом ми, хоч наче б то в однім дворі з тобою,
А ѹ дня не проживем без бою;
І через що? То ж дякувати панам:
Не голодно, не тісно нам!
І потім справді сором:
Собача дружба — славна з давніх ще часів;
Та, наче між людей, ти дружби серед псів
І, не примітиш зором».
«Посвідчимо ж усім, що дружба в нас міцна». —

Гукнув Полкан: «Дай лапу!» — «Ось вона!»
І друзі ці нові ну обійтись,
Ну цілуватись;
Не знають з радошів, до кого б прирівнятись:
— «Орест мій!» — «Мій Пілад!» Геть чвари, заздрієть, злість!
Тут кухар на біду жбурнув із кухні кістя.
І приятелі вже навзводи несуться;
Куди той лад подівся вмить?
Пілад мій та Орест гризутися, —
Аж шерсть угору з них летить:
Насилу зрештою їх розлили водою.

Світ повен дружбою такою.
Про друзів нинішніх сказати б до пуття,
Що в дружбі всі вони навряд чи не однакі:
Послухать — так немов одне у них життя, —
А тільки кістку кинь — немов твої собаки!

ПОДІЛ

Будинок спільний маючи й контору,
Якісь занадто чесні торгаші
Наторгували грошей гору;
Закінчили торги і ділять бариші.
Та ѿ завелись не в добру пору,
Засперечалися за гроші, за товар, —
Аж ось кричать, що в домі їх пожар.
«Мерщій, мерщій спасайте
Свої товари й дім!
А потім поліцім. Тікайте!» —
Кричить один щосили всім.
— «Та тільки тисячу мою мені віддайте», —
Тут другий промовля:
«А то ѿ не рушу відціля».
— «Не додано ѿ мені дві тисячі сьогодні!», —
Іще один кричить. — «На це вже ми не згодні!
Та як, та за що, та чому?»
А про пожар і байдуже ѹому.
Дурисвіти до того тут шуміли,
Що задихнулися в диму,
І геть усі, з усім добром своїм, згоріли.

Тепер діла важливіші візьміть.
Загибелъ всім доконче там буває,
Де замість того, щоб разом біду зустріть,
Всяк сварку затіває,
За вигоду стойть.

ВОВК НА ПСАРНІ

Вовк, думавши вночі зайти в вівчарню,
Попав на псарню.

Весь псарний двір скопився як стій.
Зачувши близько так злодюгу лісового,
Гвалтують по хлівах і рвуться всі до нього:
— «Хлоп'ята! Гей!» — псарі кричать: — «Розбій!»
І браму замкнено мерщій.
За хвилю псарня пеклом стала.
Всі збіглись: той з дубцем,
Той з бердашем.

«Вогню!» — кричать: — «Вогню!» — Прийшли з вогнем.
Мій Вовк сидить, оскірвившись зухвало,

Забивсь в глухий куток, наїжив шерсть горбом,
Очима начебто усіх би з'їв гуртом.

Та бачачи, що, певно, все пропало,
І, мабуть, треба під кінець
Розрахуватись за овець,
Пустивсь мій молодець

В переговори
І мовив так: «До чого, друзі, весь цей шум?

Та ж я ваш давній сват і кум,
Прийшов миритись з вами я. Пощо докори?

Забудьмо давнину, зробімо спільній лад!

А я не тільки вам чинить не буду втрат,
Ще й боронити буду овечат,

І словом вовчим обіцяю,
Що я... — «А далі річ моя», —

Тут Вовка ловчий зупиня:
«Ти сірий, бац, та сивий я,
І вовчу вашу вже давненько вдачу знаю;

Отож я звичай маю теж:
З вовками згоди ти ніколи не дійдеш,
Покіль з них шкуру не здереш!»
І миттю гончаків пустив на нього зграю.

ЛИСИЦЯ ТА ХОВРАХ

— «Куди, кумасю, ти біжиш без відпочину?» —
Лисицю запитав Ховрах.

— «Ой, кумцю мій, згадати страх!
Мене за хабарі прогнали, безневинну.
Ти знаєш, в курнику суддею я була,
Здоров'я, спокій втратила через діла,
В трудах шматка не доїдала,
Ночей не досипала;
За це ѹ немилості зазнала.
Та через брехні все. Скажи хоч ти мені:
Хто ж буде прав, коли послухатись брехні?
Щоб я хабар взяла? Чи я здуріла!
Диви, яка напасть! Тебе б я попросила,
Щоб ти сказав, чи винна я у цім гріху?
Подумай, пригадай гарненько».
«Та ні, кумасю, ні; а бачив я частенько,
Що рильце в тебе у пуху».

Бува, що інший так зітхає,
Немов карбованець останній проживає:
І справді, кожен добре знає,
Що в нього грошей тих чортма,
Й за жінкою нема;
А глянеш: помаленьку
Село купив, чи хату збудував новеньку.
Тепер, коли звести докупи всі кінці,
Хоч на суді і нё докажеш,
Та як не погрішиш, не скажеш,
Що є пушок у нього на лиці.

ПРОХОЖІ ТА СОБАКИ

Вечірньої пори два приятелі йшли
І путню між собою бесіду вели,
Як ось із підвортні
Дворняга дзявкнула на них;
За нею друга, ще дві—три, і хутко їх
З усіх дворів прибігло вже не менш півсотні.
Один Прохожий був уже і камінь взяв:
— «Та кинь лиш, брате!» — другий тут йому сказав:
«Не знищиш ты собачого звичаю,
Роздражниш тільки дужче зgraю;
Ходім вперед: я їх натуру краще знаю».
І справді — кроків як пройшли десятків з п'ятьо,
То й почали один за одним пси стихать,
І стало їх, нарешті, й зовсім не чуватъ.

Так заздрісники, де не глянуть,
Там тільки зик здіймуть;
А ти собі вперед свою спрямовуй путь:
Побрешуть та й відстануть.

БАБКА ТА МУРАШКА

Жвава Бабка степова
Ціле літо проспівала;
І не зчулась, як настала
Холоднеча зимова.
Снігом поле замітає;
Вже тих світлих днів немає,
Як між листям їй, було,
Харч готовий і житло.
Зникло все: у дні холодні
Голод, злідні настають;
Співу Бабки вже не чутъ;
Та ѹ кому на думку йдуть
Ті пісні в часи голодні!
Зла журба її гризе,
В мурашник вона повзе:
— «Не відмов, Мурашко мила,
До весни прожить несила,
Згляньсь на вид нужденний мій,
Нагодуй і обігрій!»
— «Кумо, кинь бо жартувати:
Влітку чом було не дбати?» —
Відмовля Мурашка їй.
— «Та часу недоставало.
В моріжках м'яких у нас
Співи, жарти повсякчас,
Що аж душу поривало!»
— «А, так ти...» — «Та я завжди
Те ѹ робила, що співала».
— «Ти співала? добре дбала:
Потанцюй тепер піди!»

БРЕХУН

Вернувшись з посвітніх мандрувань,
Якийсь панок (а може й цілий пан)
Пішов з приятелем в проходку геть по полю.
І розхвалився таки вволю,
Де він у світі побував;
Та — знай — до всього докладав
Брехні чимало у придачу:

— «Ні, каже, те, що я видав,
Уже й до суду не побачу!
Ну, що отут у вас за край?
Го холодно, то дуже парно,
То сонце аж сліпить, а то вже надто хмарно.
Он там, так просто рай!
Згадать, так серденьку поруха:
Ні світла, пак, не треба, ні кожуха:
Не знаєш, далебі, що то й за ніч смутна,
І цілий божий рік одно тобі — весна.
Ніхто ні сіє там, ні оре, ні боронить,
Проте лише подивись, що там росте і родить!..
Га от, до прикладу, що бачив в Римі я?
Ну, огірок! Ох, матінко моя!
І досі я не стямлюсь з його міри...
Завбільшки був... та ти не поймеш віри...
Їй-богу, наче та гора;
Коли брешу, хай хрест скара!»

— «Та що й казатъ!» — приятель одмовляє:
«Яких чудасій, пак, на світі не буває?
Не всякий тільки добача.
От і тепер, скажу тобі правдиво,
Надходимо до дивного ми дива,
Якого ти ніде не зустрічав.

Ген, через річку міст: чи бачиш ти, чи ні?
Нам через нього йти, — зовсім непоказний,
А має дивну він природу:

Ну, жoden брехунець по ньому не пройде,
    Й до половини не дійде,
Як сторчака й шубовсне в воду;
    Хто ж і разу не клав брехні —
Тому безпечно й возом бігти!»
    — «А в ріці глибоко, чи ні?»
-- «Ta треба плавать добре вміти...
Так-так! Усяко є на світі,
I див, як в решеті дірок!
Хоча твій римський огірок
I здоровенний, пане-брате...
Адже, здається, як гора?»
    — «Ну, може й меншим визира,
A таки буде з цілу хату!»
    — «Ну все ж, пак, чудо, хоч і так.
Одначе, як по правді дбати,
To можна і містка до його порівняти:
    Бо ні один брехливий неборак
    Не зважиться ступить туди й ногою...
Ta от — хай візьме мене грець!
Хоч розпитай усіх, — таки цей рік весною
    З його втопивсь писака та кравець.
Запевне огірок і з хату предивненький, —
    Якщо немає тут брехеньки...»
    — «Ну, бач, і диво не яке!
    Ти, пак, завваж, які там хати?
Чи можна ж їх до наших прирівняти?
    Все побудовано манісіньке таке,
    Що ані сісти, аністати,
    I в хатці тісно буде й двом!»
    — «Нехай і так! А все ж кругом
Такого дива нечували,
    Щоб двоє в огірку сідали...
Але й наш міст який? Признай!
Що ні один брехун на його й не ступай,
    Bo так мершій і гепне в воду!
Хоч огірок твій диво див...»
— «Послухай-но!» — Брехун тут перебив: —
«Чим на місток іти, шукаймо краще броду!»

ОРЕЛ І БДЖОЛА

Щасливий працівник на чиві знаменитій:
Йому і те вже сили надає,
Що свідком подвигів його весь світ стає.
Та гідний шані й той, хто, славою не вкритий,
За спокій втрачений, за вміння трудове
Ні слави, ні пошани не бажає,
А думкою єдиною живе:
Що він на користь спільну дбає.

Орел уздрів Бджолу на квітці з висоти
І мовив так презирливо до неї:
«Яка бо жалюгідна ти,
З твоїм умінням, з працею твоєю!
Вас тисячі все літо ліплять стільники:
Та трохи згодом хто ж таки
Помітить цю твою роботу?
Як зрозуміть твою охоту:
Трудитись цілій вік, і все це задарма, —
Незнаною померти разом з усіма!
Яка різниця бо між нами!
Коли, здійнявшись гордовито над полями,
Ширяю я під небесами,
То всюди наганяю, жах:
З землі не сміє жодна пташка підійнятись,
Не сміють пастухи дрімати при гуртах;
І сарни бистрі теж не сміють у степах,
Побачивши мене, з'являтись».

Бджола ж у відповідь: — «І честь тобі й хвала!
Хай шле тобі Зевес повік свої щедроти!
Та я для спільніх справ весь вік свій прожила,
І не хвалю своєї я роботи,
А тіщусь тим, що не дарма й мої турботи,
Що крапельку свою в стільник і я внесла».

ЗАЕЦЬ НА ВЛОВАХ

Зібрали гурт великий свій,
Ведмедя звірі упіймали;
У чистім полі розідрали —
І нум ділить мерщій,
Кому що доведеться.
От Заєць до ведмежого вушка крадеться.
— «Ач, куций, стій!»
Кричать йому: «Це ти з якого краю?
Тебе ніхто на вловах не стрічав».
— «От, братці!» — Заєць одказав:
«Та з лісу ж хто — хіба не я його лякав
І вам пригнав у поле з гаю
Сердешного дружка?»
З хвалька такого хоч було всім дуже смішно,
Але ж здалося так потішно,
Що Зайцеві дали шматок ведмежого вушка.

Хоч над хвальками і сміються,
Все ж часто у дільбі їм пайки дістаються..

ЩУКА Й КІТ

Біда, як пироги та стане швець ліпiti,
А пекар чоботи робити:
Не буде з справи в них пуття,
Та вже й примічено з життя,
Що хто до ремесла чужого братись любить.
Той найупертиший між інших торохтій:
Він краще справу всю погубить,
Ладен мерщій
Смішним для світу стати,
Ніж у людей, що мають досвід свій,
Розумних часом слів послухати чи спитати.

Зубату Щуку потягло
Узятись за котяче ремесло.
Не знаю: заздрістю її лукавий мучив,
Чи, може, її так рибний харч докучив?
Та заманулось лише Кота її попросить,
Щоб на облаву взяв її з собою
Мишей в коморі половить.
— «Чи ти ж бо справишся з роботою такою?» —
Васько став Щуці говорити:
«Не осоромся, кумо, будь ласкава:
Недарма ходить слава,
Що мастака боїться справа».
— «Ет, куме, миши що? Ба, здивувати хотів:
Та ми ловили і йоржів».
— «Ходімо ж в добрий час!» Пішли, засіли.
Натішивсь Кіт, наївся вмить,
І вже куму провідати спішить;
А Щука, ледь жива, розкривши рот, лежить, —
І їй щурі хвоста од'ли.
Уздрівши, що кумі таки не до облав,
Кум підібрав її та й поволік у став.
Та й діло! Взнала Щука,
Яка наука:
То ж треба пам'ятать,
І на мишей не полювати.

ВОВКІ ЗОЗУЛІ

— «Прощай, сусідко!» — Вовк Зозулі говорив:
«Даремно тут спокоєм я себе манив!

Все ті ж у вас і люди, і собаки:
Одне за одного лютіш; хоч ангел будь,
Не проминеш їх без ломаки».

— «А чи сусіду дальня путь?
І де такий народ доброчестивий,
З яким ти жити думаєш в ладу?»

— «О, я простісінько іду
В ліси Аркадії щасливі.
Сусідко, там то сторона!

Б ній невідомо, кажуть, що війна;
Там смирні, мов ягнята, люди,
І ріки молока повсюди; ,
Ну, словом, там царює золота весна!
Як ті брати, всі в згоді проживають,
І навіть, кажуть, пси гарчати не бажають,
Не тільки не кусають.

Скажи ж, голубонько, мені,
Чи не добро, хоч би й у сні
Себе в краю такім побачить тихім?

Прости! Не споминай нас лихом!
Тож заживем там без біди:
В дозвіллі й добродійно!
Не так, як тут: і вдень обачно йди,
Та й на ночівлі нє засни спокійно».
— «Щаслива путь, сусіде дорогий!»
Зозуля каже тут: «Чи ж кинеш норов, мурий,
Чи й зуби візьмеш в край новий?»
— «Ну, кинуть, дур який!»
— «Тоді згадай мене, що буть тобі без шкури!»

Як гірший хто за всіх,
Той на людей більш ремствує і лає їх:
Не бачить добрих він, куди не обернеться,
А перший сам ні з ким не уживеться.

ПІВЕНЬ І ПЕРЛИНА

Раз Півень грібся в купі гною
Й знайшов Перлове Зернятко сяне.
І каже: «Іч, яке дрібне!
Пуста річ над пустою!
Дарма так дорогої їх звикли цінувати!
А я б радніший був, — по правді-бо сказати,
Зернятку ячному: хоч не таке вже дивне,
Та тривне».

—
Отак і в неуків отих:
Що їм не до тямку, то все пусте у них.

ВАЛКА

Горшки господар віз,
З гори конята з ними бережно ступали.
Та от спинивши валку всю на перевалі,
Господар став спускати легенько перший віз.
І добрий кінь чи не крижми його поніс,
Щоб віз не полетів в долину.
А зверху молода шкапина
Коня осміює та гудить сяк і так:
«Хвалений кінь: яке, бач, диво!
Дивіться: клешняє, мов рак;
Ну, от спинивсь чомусь; бере навскіс! та криво!
Сміліш бігцем! Спинився знов!
А тут ліворуч би пішов.
Осел! Аби ж тягнув на верховину,
Або ж в нічну годину,
А то згори і білим днем!
Дивитись не стає терпіння!
Возив би воду вже, коли нема уміння!
Сюди бо глянь, як ми махнем!
Я не потрачу ні хвилини,
Буде за мить візок в долині!»
От, вигнувши хребет і розгойдавши віз,
Шкапина рушила уніз;
Однак, з гори не встигла добре стати,
Як віз почав на конячину напирати —
Її штовхає назад, убік; і вже за мить
Конячка бідна із гори летить
На славу;
Трясуть візок і поштовхи ї стрибки.
Горшки
Гримлять чимдуж, і з возом' —бух в канаву!
Зостались тільки черепки!

І люди інколи когось огудяять вміло:
Погано діє хтось, здається нам.
Коли ж робити станеш сам,
Виходить — курям сміх — не діло.

ГАВЕНЯТКО

Орел з степів раз на отару налетів
І вихопив ягнятко,
А Ворон молодий дививсь і аж тремтів.
Позаздрило тут Гавенятко,
І дума так воно: — «Якщо вже брать, то брать,
А то навіщо й дзьоб марать!
Бувають і орли, як видно, вайлуваті.
Ну, що йому того ягнятти?
Ось я, як захурчу,
Та налечу,
То справді цілий царський кусень одхвачу!»
Тут Ворон підійнявсь угору,
І знов поглянув хтивим зором:
Вдивлявся довго в баранів, ягнят, овець,
Все міряв, прикидав, і вибрав під кінець
Він барана старого, —
Великого та прегладкого,
Що й вовкові, дивись, такого не піднять.
Тоді націлився й спустився,
Та кігтями з розгону і вчепився.
І тільки тут збегнув, що здобичі не взять.
Якби ж раніш йому було це знатъ!
Кожух у барана кудлатий,
Густий, кошлатий, волохатий,
Що вирватись звідтіль даремно намагавсь
Бешкетник наш крилатий,
І скінчив подвиг тим, що сам в полон попавсь.
Та пастухи його тоді тут врятували;
А щоб не міг він більш літать,
Взяли та крила обкарнали
І дітям кинули гулять.

Це і в людей часом трапляється потроху, —
Малий шахрай
Малпуге більшого пройдоху:
Де злодію простять — злодюжці буде край.

СЛОП ПА ВОЄВОДСТВІ

Хто дужий та значний,
Але дурний,
То шкодить часом він у добрості своїй.

Був воєвода Слон у хаці лісовій.

Здається, що слони — розумна, бач, порода,
Та хоч воно в цьому признатись шкода,
    Наш воєвода
    В рідню — гладкий,
    А розумом — слабкий,
Хоч мухи він не скривдив ненароком.
    От впало Воєводі в око —
    Заяву від овець надіслано в Приказ:
«Що от, мовляв, вовки здирають шкіру з нас».
— «Розбій!» — волає Слон: «Негайно до розплати!
    Хто дозвіл дав вам грабувати?»
Вовки йому на те: «Зласкався, наш отець!
    Згадай, це ж ти нам чинш легенъкий
Усім на кожушки дозволив взяти з овець,
    А що кричать — це рід їх, бач, дурненький:
З них всього припаде з сестри по шкірці зняти,
    Та ѹ те, диви, шкода віддать».
— «Ну, то ж то!» — Слон ім промовля: «Вважайте!
    Неправди я не потерплю ѹ на мить.
По шкірці — хай уже — збирайте,
    А більше ѹ волоска з них не беріть».

ОСЕЛ ТА СОЛОВЕЙ

Осел побачив Солов'я
І каже так йому: «Мій друже, люди в диві
Про тебе гомонять, що ти мастак у співі:
    Оточ хотів би я
Почути пісень твоїх, щоб міг я знати,
    Чи й справді вміеш гарно ти співати?»
І Соловей свій хист доводити почав:
    Затъохкав, засвистав
На тисячу ладів, тягнув, переливався;
    То ніжно-ніжно притихав,
Сопілкою в вечірніх далях відкликався,
    То над гаями срібним дзвоном розсипався.
    Втішалось все тоді
Любимцем і співцем Аврори;
Ущух вітрець легкий, пташині змовки хори,
    Втих гомін в череді.
Пастух, затамувавши подих, милувався
    Тим співом в самоті
Та часом до пастушки любо усміхався.
Скінчив співець. Осел, розумна голова, —
«Нічого», — мовить: «скаже тут людина кожна;
    Тебе без втоми слухать можна;
    Та коли б чув, бува,
    Як півень наш співа, —
    Ще більше б людям полюбився,
    Коли б у нього ти хоч трохи поучився».
Тут бідний Соловей, почувши суд Ослів,
Схопився й полетів за тридев'ять полів.

Хай бог боронить нас від отаких судців!

ВІДКУПНИК ТА ШВЕЦЬ

Відкупник визначний в хоромах пишних жив,
    Їв смачно, добре пив;
    Давав гучні бенкети зроду-звіку,
        І скарбів мав завжди без ліку.
І ласощів, і вин, чого не забажай:
    Всього надміру, через край.
І, справді, буцім то в його хоромах рай.
    Одним Відкупник лиш страждає,
        Що він не досипає.
    Чи божого бойтесь суду він,
    Чи то вже страшно розориться:
Та тільки все йому не добре якось спиться.
    До того ж, як часок один
Засне вже на зорі, так знов не без новин:
    Бог дав йому співця, сусіду.
Із ним з вікна в вікно в халупі жив бідняк,
Швець, а співати вмів і веселився так,
    Що з самого світанку й до обіду,
До ночі й цілу ніч співа собі своє,
    Заснуть багатому ніяк він не дає.
    Як тут з сусідою зладнати,
    Щоб більше він не смів співати?
    Звеліть мовчатъ: немає прав;
    Просивъ: та той все не вважав.
Та ось надумавсь він, і за Шевцем послав.
    Той причвалав.
    «Добриденъ, дорогий мій друже!»
— «За слово приязне вам дякуємо дуже».
— «Ну, розкажи ж мені, як справи, Климе, йдуть?»
    (Потрібного завжди ми знаєм, як зовуть).
— «Як справи, пане? Та нічого!»
«Тому й веселій ти, тому й пісні ведеш?
    Шасливо, певно, ти живеш?»
— «Ta бога гріх гнівить, ta й що ж із того?

Роботи досить, отже, не біда!
І господіння в мене добра й молода:
А жінка добра є (та хто цього не знає),
    Уже й журитися дарма».
— «І гроші є?» — «Та ні, хоч зайвих не буває,
    Зате ж і кlopotu нема».
— «Ти, бачу, б не хотів зажити в багатстві шани?»
    — «Ні, я цього вам не сказав;
Хоч вдячний богові й за те, що він послав:
    Та знаєте ж ви, пане,
    Що чоловік поки живий,
Хотів би більше все: то світ уже такий.
Та, пане, скарбів тих, напевне, й вам замало;
Й мені багатшим бути б подобало».
— «Глаголять істину уста:
Хоч при багатстві теж є прикрість не одна ще,
Хоч кажуть, що не вада — біднота,
Та все ж, якщо терпіть, то від багатства краще.
Візьми ж: оця торбина з грішми, не проста;
    Бо ти за правду полюбився.
Іди: нехай щастить, щоб ти відтак розжився.
Дивись, розтринькать лиш не думай грошей цих,
    Про чорний день притримай їх!
П'ятсот карбованців достату.
Бувай! І тут мій Швець
Мерщій додому навпростеъ
    Мчав аж до поту; .
Під полу торбу — та й кінець;
    Вночі ж зарив він під землею
Торбину ту й свою веселість з нею!
Пісень тепер нема, та й сон юому пропав
    (Безсоння й він уже спізнав!);
Все підозріле вже, усе його жахає:
    Чи кіт вночі зашарудить,
Йому здається вже, що злодій то біжить:
    Він похолоне весь і вухо наставляє.
Ну, та й життя, хоч кинься в річку, сам не свій.
    Швець бився, побивався,
    Та зрештою й за rozum взявся:
        До пана з торбою мерщій,

Та й каже так: «Вам дякую поштиво;
Ось торба вам, назад її візьміть:
Тепер і я узnav безсоння мимохіть.
Живіть багатим ви щасливо:
Мені ж за пісню і за сон
Вже ні до чого й міліон».

СЛОН І МОСЬКА

По вулицях Слона водили,
Для показу, видатъ, —
Як звісно, в нас з Слонів привикли дивуватъ, —
Так за Слоном багато гав ходило.
Звідкіль тут не візьмись, назустріч Моська їм.
Побачила Слона, та й ну до нього братись,
Скавчать, і верещать, і рватись:
Ну, так і лізе в бійку з ним.
— «Сусідко, та покинь страмитись», —
Ій шавка каже: «Чи тобі з Слоном возйтись?
Дивись, ти вже хріпиш, а він собі все йде, —
Бреде,
І на твій дикий галас зовсім не зважає».
— «Ах!» — Моська й відповідає:
«Та це ж мені і духу наддає,
Що зовсім я без бою
Стать можу забиякою лихою.
Хай пси говорять між собою:
«Ну й Моська! Дужа, знать, вона,
Що бреше на Слона.»

М А В П А

Як хочеш ти трудись;
Здобути ж не гонись
Вже ані вдячності, ні слави,
Якщо в руках нема користі з тої справи.

Із ралом вранці селянин
Над нивою собі трудився;
І так уже трудився він,
Що градом з нього піт котився:
Мужик знав тільки труд один.
Зате, хто тільки не проходить,
Од всіх йому: спасибі та хвала!
Це Мавпу в заздроці приводить.
Принадні похвали, — їх Мавпа б зажила!
От Мавпа здумала трудитись:
Знайшла кругляк та й ну із ним возитись!
Подій
По самі вуха їй:
Кругляк то понесе мерцій,
То так, то сяк його ухопить,
То поволочить, то покотить;
Проймає піт у праці тій.
І крекче вже вона, і ледве не конає,
А ні від кого все ж похвал собі не має.
Ба й дивуватися дарма!
Багато трудилися, та користі нема.

КІТ ТА КУХАР

Якийсь то Кухар-письмачок
Побіг з кухарні у шинок
(Він богомільний був, і саме в тому часі
Прийшлося випити за упокій кумасі);
А дома пантрувати м'ясив
Кота лишив.
Вернувсь — і, матінко! Аж вдарив його піт!
Скрізь на долівці недогризки,
А за барилом, коло миски,
Вже над печеним мурка Кіт!
«Ач, ненажеро, лиходій!» —
Почав йому тут Кухар дорікати: —
«Так, так, на тебе кидай хату,
Так отакий ти вартовий!
Чи ж то не сором, га? Та стін би постидивсь,
Як не людей! І де ти уродивсь,
З якого кодла був твій батько?»
(А Кіт одно — трошить та умина курчатко).
«Гай, гай! Шкідливий, а старий!
Не мав від мене ти наруги,
Тебе в зразок я ставив другим,
А ти... побий тебе лихий!
Тепер же вибачай, — усі почнуть мовляти:
— «Кіт Васька злодій, куроқрад!»
І кожен, вір, що буде рад
Котюгу-злодія лозиною зайняти
Не то з кухарні, а й за двір!
Він — хижий вовк, він — лютий звір,
Лиха чума! Хай все його минає!
(А Васька слуха та вминає).
Тут слово за слово, і кухар красномовний
Ні краю, ні кінця не міг дійти у слові!
А поки він галасував,
Кіт Васька все печене вклав!

А я б сказав такому дурнослові:
«Ніж язиком горох товкти,
Було б не кидать стерегти
Печеного Котові!»

СТАРИЙ І ТРОБ МОЛОДИХ

Старий збиравсь садити деревце.
«Вже хай би будував; та як садить в ті літа,
Коли ідеш із цього світа!» —

Казали, бачивши оце,
Три юнаки, та ще й з Старого глузували:
«Щоб плід якийсь тобі твої труди давали,
То треба, щоб ти був ще вік живий.
Невже з'явився в нас Мафусайл новий!

Облиш, дідусю; марну цю роботу:
Чи слід тобі на старість працювати до поту?
Тебе ж бо зрадить твій непевний час!
Подібні задуми здійсненні тільки в нас:
Ми молоді, ми маємо і міць і силу,
Тобі ж, старому, час збиратися в могилу».

— «Мої ласкавці», — відповів на те Старий:
«Я завше працювати радий;
Коли ж од того, що робити починаю,
Не одному собі я користі бажаю, —
To, признаюсь,

До праці я тоді завзятіше тягнусь.
Не всяк для себе працювати береться.

Садивши деревце, я тішуся вже^{тим},
Що буде мій онук відпочивати під ним,
Коли мені спочить під ним не доведеться,
Плодом для мене й це вже є.

Хто знає наперед усе життя своє,
Хто з нас раніш в сирій землі згине?
Чи ж смерть зважа на молодість і силу,
Чи на красу лиця?

Ой, скільки хлопців та дівчат хороших я
В своїм житті випроводжав у ту могилу!
Хто знає: може й ваш наблизився вже час,
І матінка-земля невдовзі вкриє вас».
Як їм сказав Старий, то так воно і сталося.

Один з них на торги подавсь на кораблях;
До нього доленька спочатку усміхалась;
Та якось хвиля розгулялась,
І від плавця й надій — нічого не зосталось.
Другий мав інший шлях:
На хибне бувши ласий зроду,
За пишність та за насолоду
Здоров'ям він, а потім і життям сплатив.
А третій — в спечний день холодного попив
Та й ліг; найкращих лікарів юному позвали,
А ті його насмерть залікували.
Старий діэнався про їх скін
І з щирої душі за ними плакав він.

ГУСИ

Лозиною гнучкою

Мужик на продаж в місто Гуси гнав;

І всяк, це бачивши б, сказав,

Що з гусячою він не паньковсь чередою:

За баришем він на базар в цей день спішив

(Коли ж про копійчину йдеться,

Тоді не гусям лиш, а ї людям дістаеться).

Мужик нічим не завинив;

Та щодо цього ѹшу думку Гуси мали

I, з подорожнім стрівши на шляху,

Таке про Мужика казали:

«Що гірше є за нашу доленьку лиху?

Мужик нас вельми зневажає

I нібіто яких простих Гусей ганяє,

А не збегне того невіглас цей,

Що нас він має шанувати;

Що наш славетний рід пішов від тих Гусей,

Яким колись вдалося Рим урятувати:

Там навіть свята в їхню честь справля народ!»

— «А вам за що ж ото схотілось нагород?» —

Сплітив дорожній іх. — «Та наши предки...» — «Знаю,

I все читав: та відати бажаю

Самі ж то ви корисні чим?»

— «Та ж предки врятували Рим!»

— «Все так, але, що ж ви таке зробили?»

— «Ми? Нічогісінько!» — «Що ж доброго в вас є?

Ви б предків в спокії лишили:

Їм світ належне віддає;

Ви ж годні лиш на те, щоб вас зварили».

Цю байку можна ще й не так би з'ясувати, —

Та щоб гусей не дратувати.

СВИНЯ

Свиня одного дня на панський двір забилася.
Навколо стаєнь там і кухонь находилася;
У гній вона і в сміття вбралась,
По вуха досхочу в помиях накупалася, —
Додому, як була,
Свиня-свінею прибрела.
«Ну, Льохо, що ти там побачила такого?» —
Пастух пита в свині:
— «Скажи мені, —
Там, певне, у багатих перла лиш ясні;
А в домі теж одне багатше від одного?»
Ta Lьoха roжкає: — «Не вір дурниці цій.
Я не помітила багатства, й-же богу:
Все тільки сміття, тільки гній,
A вже, здається, не жалівши рила,
Я там порила
Весь двір старий».

Хоч не образить би, а то — нехай пробачать!
Та як же критика Свінею не назвати,
Який, що не почав би розглядати,
Лиш має дар одне погане бачити?

ОРЕЛ І КРІТ

Порад не зневажайте нічий,
А перш за все розгляньте їх.

Перелетівши світ широкий,
Орел з Орлицею, прибувши в ліс густий,
    Там здумали куточек влаштувати свій,
    І, вибравши гіллястий дуб високий,
Гніздо собі в верхів'ї почали звивати,
В надії, щоб дітей тут вивести на літо.
    Почувши річ про діти,
    Кріт сміло вирішив сказати,
Що, бач, на цьому дубі жить не гоже, —
    Він майже весь в корінні згнив,
    І скоро повалитись може;
Так, щоб Орел гнізда на нім не вив.
Та як прийняти Орлу пораду цю охоче,
    Ще й від Крота! А як же та хвала,
    Що у Орла,
    Бач, пильні очі?
З якої речі Кріт втручається в діла
    Цар-птиці!
Патякати з Кротом навіщо зря, —
Скоріш за труд; ні світ ще, ні зоря, —
    І новосілля у царя
    Настало швидко для цариці.
Щасливо все: вже є і діти у Орлиці.
    Та вранці, коли схід зорів,
    Орел додому з-під небес летів,
З сніданком немалим спішив із полювання, —
Браз бачить! марні сподівання:
Орлицю й діток дуб, звалившись, вбив.
    Почав він тяжко горювати:
    «Нещасний!» — він сказав, —
«За гордість бог мене так люто покарав,

Що не послухав я розумної порада.
Але ж чи можна було ждать,
Щоб міг нікчемний Кріт пораду добру датъ?»
— «Коли б поради не зневажив», —
Із нірки Кріт сказав: «то все б ти добре зважив, —
Адже доводиться мені,
Бач, рити нори в глибині, —
То ж краще знаю я, які дуби міцні».

КВАРТЕТ

Раз Мавпі та Мишкові,

Ослу,

Козлу,

Всім разом, як по змові,

Схотілося Квартет загратъ.

Дві скрипки, юти, бас і альт дістали

І під липу в лузі посидали,

Щоб світ мистецтвом чаруватъ.

Ударили в смички, — ладу ж дарма шукать!

«Стій, братця, стій!» — кричить ім Мавпа: «постривайтъ!

Хіба заграєм так? Інакше посидайте.

Ти з басом, Мишечко, сідай проти альта,

Я, прима, сяду проти втори;

. Тоді вже буде музика не та:

У танець підуть ліс і гори!»

Знов сіли, почали Квартет;

А діло все не йде вперед.

— «Стривайтъ ж, я знайшов секрет», —

Кричить Оセル: «Усе в нас піде ладом,

Як поряд сядем».

Послухали Осла, поважно сіли вряд;

А все-таки Квартет не йде на лад.

Ще гірше, ніж раніш, пішли між ними чвари

І свари,

Кому і як сідатъ.

Припало Солов'ю якраз там пролітать.

До нього всі вдались, як до свого спасіння:

— «Будь ласка», — мовили: «та ж наберись терпіння,

Допоможи Квартет улаштуватъ,

І ноти, й інструмент зуміли ми дістатъ,

Скажи лиш, як сідатъ!»

— «Щоб бути музикою, потрібне тут уміння,

Та трохи тонших би ушей», —

Ім одмовляє Соловей:

«То ж, як сідати, — сварки марні,

Бо з вас музики незугарні»:

ЛИСТЯ Й КОРІННЯ

У літню безгомінь,

Прославши по долині тінь,

Листки на дереві з зефірами шептались,

Мовляв, рясні й зелені ми, а верх який!

І все отак зефірам вихвалялись:

— «Це правда, ми прикраса цій долині всій!

Бо нами дерево і пишне й кучеряве,

Розложисте та величаве.

Яке було б воно без нас? Ну, право,

Хвалити себе ми можем без гріха!

Це ж ми від спеки пастуха

І подорожнього в тіні густій ховаем!

Це ж ми у ці краї

Пастушок танцювати закликаєм!

У нас і насвітанку й пізно солов'ї

Висвистують пісні свої

Та й ви, зефіри, днями

Не розлучаєтесь з нами.

— «За це сказати можна тут спасибі й нам», —

Щось тихим голосом Ім з-під землі сказало.

— «Хто сміє говорити з нами так зухвало!

Ви що за цяці там,

Що з нами грубо сперечатись стали?» —

Листки на дереві гуртом залопотали.

— «Ми ті», —

Ім знизу одказали:

«Що, риуючись ось тут у темноті,

Годуєм вас. Невже ви не пізнали?

Ми є коріння тих дерев, що вас зростали.

Красуйтесь в добрий час!

Та пам'ятайте лиш різницю поміж нас:

Весна настане — знову листя розів'еться;

Якщо ж коріння ізведеться, —

Не стане й дерева, і вас».

ПАПЕРОВИЙ ЗМІЙ

Запущений хлоп'ятками під хмари,
Змій паперовий, показний,
Пишався й любував звідтіль на божі чарі
Й метелика загледів в низині.
— «Чи віриш ти?» — тріщить: «заледве тебе видко!
А заздрісно, признайся, тобі й стидко
Дивитися на льот мій в вишні?»
— «Чи заздрісно? От, далебі, що ні!
Даремно так про себе високо гадаєш:
Хоч і під хмарами, та на шнурку літаєш.
А з підневільного життя,
Нема ні щастя, ні пуття,
І воленъка мені дорожча в світі:
Хоч і не високо лечу,
Зате ж я пан собі... і для чужої хіті
По цілих днях не верещу!»

ЛЕБІДЬ, ЩУКА І РАК

Де згоди доброї в товаришів нема,
До діла братись там дарма,
Бо вийде, далебі, не діло, тільки мука.

Раз якось Лебідь, Рак та Щука
Везти з вагою віз взялисъ
І в нього троє всі мерщій впряглись.
Щосили смикають, — та ба, немає ходу!
Воно, здавалось би, і не який тягар:
Та Лебідь рветься аж до хмар,
Рак сунеться назад, а Щука тягне в воду.
Хто винен серед них, хто ні, — судить не нам,
А тільки віз і досі там.

ШПАК

У всякого талан є свій:
Ми ж часто славі заздримо чужій,
І беремось до справ мершій,
Яких нам не здолати.
Довірсь пораді цій:
Коли ти хочеш успіх мати,
Берись за те, до чого, друже, ти мастак.

Якийсь то замолоду Шпак
Так щигликом співати навчився, —
Здавалось, щигликом і народився.
Грайливим голоском весь ліс він звеселяв,
І всяж Шпака там вихваляв.
Напевно інший вдовольнився б з цього;
Та ось Шпачок дізnavсь, що хвалить Солов'я, —
Шпачок ще й завидючий був до того, —
І думає: «Чекайте но, і я...
Не гірше бо моя
Поллеться пісня садом».
І дійсно — заспівав;
Ta тільки зовсім особливим ладом:
To він хріпів, то він ющав,
Ющав, мов цапенятко,
To під куцем
Няячав, мов котенятко;
I скоро розігнав він птиць кінечь-кінцем.
Нащо тобі, мій любий, іншим буть співцем?..
Ти краще щигликом виспівуй гладко,
Ніж гайдко Солов'єм.

СТАВОК І РІЧКА

«Чому це так?» — Ставок до Річки гомонів:

«Ти вічно котиш воду,

Коли не глянь, між берегів!

Невже, сестрице, ти не стомлюєшся зроду?

Та ще й несеш ти річищем прудким

То судна з вантажем тяжким,

А то з плотами десь у далеч ринеш.

Уже я й не кажу про човники й струги!

Без ліку їх! Коли таке життя ти кинеш?

Давно б я висох від нудьги.

Моя приємніш доля, як зрівнятъ з твою!

Не пишний я ріднею,

Я на папері не тягнусь по карті всій,

Не шле мені хвалу гусляр у пісні тій.

Та це, їй-богу, все дурниці!

Зате я у грузьких і в тихих берегах,

Мов пані та в пуховиках,

Лежу у затишній водиці;

Не те, що кораблів,

Але й плотів,

Мені тут нічого лякатись:

Не знаю навіть я, який там поплавець,

Хіба лише десь може взятись

Листочок на воді ще на лихий кінець,

Коли його до мене кине вітерець.

Що може замінить життя це безтурботне?

Нехай десь там вітри грізni,

Дивлюсь нерушно я на суєту скорботну

І філософствуую у сні».

«Як філософствуеш, чи чула ж ти в багні», —

На це тут Річка повідає, —

«Що свіжість лиш вода у русі зберігає?

І якщо річкою такою стала я,

Тому що спокою не зна вода моя,

Тече все без угаву.

Зате, бач, кожен рік

Своєю глибиною мій потік

І користь всім дає, і має честь і славу.

І буду, може, я віками ще текти,

Коли уже тебе не буде і в помині,

І в пам'яті навіки зникнеш ти».

Слова її збулись: вона тече і нині;

А бідний Став все глухнув без кінця.

Замуливши багнюкою густою,

Заріс він осокою,

І врешті висох до денця.

Отак талан без користі у світі в'яне.

То ж скоро хист мине,

Як лінуватись він почне

І дієвість свою оживлювати не стане.

ТРИШКІВ ЖУПАН

На ліктях у Тришка жупан порвався,
Чи ж довго думати? За голку він узявся:
    На чверть рукава зрізав молодець
І лікті залатав. Готовий жупанець;
Лише на чверть голіші руки в нього.
    Та чи журитися від цього?
    І все-таки з Тришка сміється всяк.
«Ta я ж не дурень вам», — Тришко говорить так:
    «І ту біду поправлю:
І довші, ніж раніш, рукава я поставлю».
    Тришко наш хлопець не простий!
    Обрізав фалди він і поли,
Рукава доточив, — Тришко веселий мій,
    Хоч носить він жупан такий,
    Що, вірте, довші навіть і камзоли.

Таким же чином, бачив я, в наш час,
    Бува, пани у нас,
    Заплутавши діла, їх підправляють;
Поглянь: в Тришковому жупані козиряють.

ПУСТЕЛЬНИК І ВЕДМІДЬ

Хоч послугу прийняти з нас кожен би хотів,
Проте не всяк уміє послужити:
    Крий боже, дурня вам зустріти!
Послужливий глупак страшніш за ворогів.

Жив якось чоловік на самоті без роду,
    Далеко десь у глушині.
Але як не вславляй життя в самотині, —
Не всяк би дав на це життя пустельне згоду:
З кимсь треба часом сум і радість поділити.
Хай скажуть: «А лужок, а темная діброва,
А пагорби, струмки, а ще й трава шовкова?»
    — «Чудесні, що і говорити!

А остохидне все, як ні з ким мовити слова».

    Так і Пустельнику тому
    Набридло бути вічно одному.
Іде він в ліс — чи де бува б не вгледів
    Собі знайомого сусіду між гіллям?
    На кого втрапиш там,
    Окрім вовків, а чи ведмедів?
І справді, стрівся із Ведмедем в лісі він,
    То що ж робить: він бриль мерщій скидає,
    І милому сусідові уклін,
    Сусід до нього лапу простягає,
    Той слово, той друге, — знайомство почали,
    А там — дружити,
    А там вже іх не розлучити, —
    Так цілі дні удвох собі жили.
Про що тоді їм довелося розмовляти,
До жартів чи вдавалися яких,
    І як розмова йшла у них,
    І досі я не можу знати.
    Пустельник був не говіркий;
    Мишко з природи мовчазний:
    Тож сміття не виносилося з хати.

Та як там не було, Пустельник наш радів
І інших не бажав скарбів.
Скрізь він з Мишком, без нього йому нудно,
І так його розхвалює повсюдно!
Якось з'явилася думка в них:
У спеку походить по луках молодих,
По горах, долах запашних;
А, звісно, чоловік з Ведмедем не зрівняє,
Тож і Пустельник не встигає
Йти за Мишком, — спинивсь,
Бо дуже, мабуть, натомивсь.
Те вздрівши, наш Мишко і каже йому: «Брате,
Лягай-но, мабуть, спочиватъ,
А може трохи і поспать,
Я ж на дозвіллі буду друга вартувати».
Пустельник не перечив: — позіхнув,
І в тую ж мить заснув.
Мишко на чати став, та він бо й не без діла:
На носі в друга муха сіла:
Він враз її змахнув;
Зиркнув,
А муха на щоці; зігнав, а муха знову
На носі вже сидить,
І все настирливіше кожну мить.
І наш Мишко, не кажучи ні слова,
Важеньку камінюку в лали взяв
Навшпиньки сів і жде, не зводить духу,
Сам думає: «Мовчи, вже ж я тебе, вертуху!»
І, підстерігши на чолі у друга муху,
Що сили є — по лобові утяв!
Влучний удар той був, аж череп розвалився,
І друг Мишків лежать надовго там лишився.

КВІТКИ

В покої чепурнім, оздобленім розкішно,
На підвіконні, в вазах дорогих,
Квітки підроблені, з живими поряд, пишно
На стебелинках дротяних
Гойдалися флантиво,
І виставляли всім красу свою на диво.
Почав тут дощик накрапати.
Квітки тафтяній Юпітера благають
Той дощ угамувать;
Всіляко дощ вони і лають, і картають.
«Юпітере!» — кричать: «спини цей дощ, схились,
І подивись,
Яка від його в світі мука.
Вже ніяк тут по вулиці пройтись,
Кругом лише калюжі та грязюка».
Проте, дурних благань не слухався Зевес,
І дощ собі пройшов, як слід було, з небес,
І світ воскрес.
Повіяв вітерець; природа відживилась
І зелень вся неначе оновилась.
Тоді і на вікні живій Квіти всі
Розвинулись в усій своїй красі.
Від зливи розцвіли ясніше,
Свіжіш і запашніше.
А в штучних тих Квіток одразу гонор зник.
По збавлених краси, їх кинули в смітник
Навік.

Таланти справжній за критику не зляться:
Не шкодить їм вона, а живить залюбки.
Лише підроблені квітки
Дощу бояться.

СЕЛЯНИН ТА РОЗБІЙНИК

На хату стягнись, Селянин
Купив на ярмарку дійницю та корову.
    І от через діброву
Тихенько брів собі шляхом додому він,
    Та враз Розбійнику попався.
Розбійник Мужика до цурки обідрав.
«Зажди-но», — скаржиться Мужик: «та я ж пропав,
    Мене ти зовсім доконав!
Рік цілий я купити корівоньку збирався:
    Цієї днини ледве вже діждавсь».
— «Ну, не жалійся», — той озвавсь,
    Удавши з себе жалібницю:
«І справді бо, корів дойтъ я не мастак;
    Нехай вже так,
Візьми назад собі дійницю».

ЦІКАВИЙ

«А, друже мій, здоров! Де був ти, що робив?»
— «Годин ізо три я в кунсткамері ходив;
До всього приглядавсь, хотів усе спізнати, —
І признаюсь, що й сам не знаю, брате,
Яких там лиш немає див.
Ну, ѿ правда, що чудес отам скарбниця!
Ох, і вигадлива ж природа-чарівниця!
І птаство, ѿ звірина з усіх тобі крайн!
Які метелики, мурашки,
Бджілки, комарики, комашки, —
Одні немов смарагд, а інші — як рубін!
Ій-богу, кузька є химерна,
Дрібніша, не брешу, від макового зерна!»
«А бачив ти слона? Ото так справді звір!
Подумав ти, мабуть, що цілу гору стрітив?»
— «Він там хіба?» — «Авжеж!» — «Ну, братіку, повір —
Слона ж то я ѿ не запримітив».

ЛЕВ НА ВЛОВАХ

Собака, Лев та Вовк і Лис
В сусідах проживали.
Отож колись
Вони зійшлися
Та й договір собі уклали:
Щоб спільно звірів полювати
І що впіймається, всім рівно роздавати.
Не знаю, як уже такий випадок стався,
Що Лисові олень впіймався.
Скликає друзів Лис ту ж мить,
Щоб здобич йшли вони ділити:
Та й непогана здобич тая!
Прийшли, прийшов і Лев; він кігті випускає
І, озираючи усіх товаришів,
Ділити починає.
«Нас, братця, четверо», — таке повів.
Тоді начетверо оленя роздирає:
«Тепер ділити здобич буду, друзі, я:
Частина ця моя —
Така умова;
Ось цю, як Лев, беру, не скажеш тут і слова;
А ця мені за те, що з вас найдужчий я;
Цієї ж лапою хай тільки хто торкнеться,
Той більш не підведеться».

СЕЛЯНИ ТА РІКА

В Селян терпіння вже не стало:
    Бо кривд чимало
Струмочки їм та річечки
    Весною в повінь завдавали;
Пішли собі просити ради у Ріки,
    В яку оті струмки і річечки впадали.
    Було що донести на них!
        Жита в полях розриті,
    А там млини позривані та змиті;
    А що вже втоплено корів самих!
Зате Ріка тече хоч пишно, але гідно;
    Міста великі там стоять на ній,
    Закинутъ їй,
Що лихо чинить, — просто стидно:
    Вона захоче їх спинитъ! —
    Поміж собою так Селяни міркували.
Та що ж! Коли прийшли і над Рікою стали,
    І подивились, то узнали,
Що половина їх добра по Ріці мчить.
    Щоб дарма тут себе цим не журить,
Селяни тільки з берега за ним слідили;
    А потім звідти без надій
    Додому у журбі своїй,
        Пішли мерцій.
    Відходячи проговорили:
— «Не варто й час втрачати нам!
На менших правди ти собі не знайдеш там,
Де діляться вони із старшим пополам».

ДОБРА ЛИСИЦЯ

Стрілець малинівку весною вбив.
Та хай би все нещастя те на ній кінчилось.
Так ні; за нею й іншим трьом біда судилася:
Він троє пташенят її посиротив.
Без силі ще були, пушок ледъ-ледъ синів,

Малята терплять голод
І холод,
Даремно виглядають матір звідусіль.
«Аж серце тисне біль,
Коли на них поглянеш;
Не можна стримати жалю ніяк...»
Лисиця птицям мовить так,
Коло гнізда сиріток сівши на поляні:
«Не киньте, любі, без підмоги цих дітей;
Бідненьким хоч гуртом знесіте по зернині,
До їх кубелечка приткніть по соломині:
Спасете цим життя дитині;
Це діло добре і святе!

Зозулько, глянь, та ти вже й так линяєш:
Не краще вже себе підскубти трохи дать,
Щоб постіль пір'ячком твоїм в кублі послать?

Однак його згубить ти даром маєш.
Ти, жайворон, якби схотів,
То не крутився б вище неба.
А в полі, в луках пошукував би їм харчів, —
З сирітками ділитись треба.
Ти, горлице, — твої пташата підросли,
І харч знайти собі й самі б уже могли:
Так ти б з свого гнізда перелетіла
І, замість матері, сиріток гріла,
А діток би твоїх сам бог, як міг,
Беріг.
Ти б, ластівко, комах збирала,

Сиріток ними б частувала.

Ти б, соловей, — співець весни, —
Ти знаєш сам, як голос твій милює серце, —
То ж поки їх зефір колишє у кубельці,
Піснями б їм своїми ти навіяв сни.
З такою ніжністю, — що вже й казати! —
Ви сиротам були б тепер, як рідна мати.
Послухайтесь мене: докажем, що в лісах
Є добрій серця, і що...» При цих словах

Сирітки ті, як, звісно, діти,
Не змігши більше голоду терпіти,
Попадали з кубла в траву.
А що ж кума? — Мерщій їх з'їла:
Й повчання свого не кінчила.

Читачу, не дивуй!

Хто справді добрий, — слів своїх дарма не тратить,
А мовчки робить діло він:
Хто ж дзвонить про добро, немов пустенький дзвін, —
Для себе вміє лиш добро шукати,
Бо у біді чужій нема для чного втрати.
На ділі і людей багато є таких —
Рідня Лисиць отих.

ДЕМ'ЯНОВА ЮШКА

«Сусіде, світе мій!
Будь ласка, призволяйся».

— «Сусіде, ситий я по горло». — «Іж і пий,
Ще мисочку; не відмовляйся:
Ій-богу, юшечка на славу, накипна!»
— «Я три тарілки з'їв». — «А, годі, теж робота!
Була б на те охота, —
То на здоров'я: іж до дна!
От жирна юшка! От смачна:
Неначе янтарем покрилася вона.
Утіш же, мицій мій дружочок!
Ось лящик, потрохи, чечуги ось шматочок!
Ну, ще ж, хоч ложечку! Та кланяйся, жона!»
Так пригощав сусід-Дем'ян сусіда Фоку,
І не давав йому ні спочиву, ні строку;
А в Фоки піт давно уже дощем стікав.
Проте, іще одну тарілку він узяв:
Збирає вже останні сили
І — виїдає всю. «От друга я люблю!» —
Кричав Дем'ян: «Зате, чванливих не терплю.
Ну, виїж, ну, іще тарілочку, мій мицій!»
Тут Фока аж спітнів;
Хоч юшку він любив, та від біди — без слів,
Вхопивши халко
Очкур і шапку, —
Ногами лиш залопотів —
І більш він до Дем'яна не ходив.

Письменник, щасний ти, як даром володіеш:
Та коли змовчати ти вчасно не уміеш,
І коли вуха близніх не жалієш:
То знай, що в тебе будуть проза й вірші
За юшку ту Дем'янову ще гірші.

МИША І ПАЦЮК

«Сусіде, чи ти чув таке в своїй норі?» —

Раз Миша Пацюка спітала:

«Попала, кажуть, кішка леву в пазурі?

От відпочити й нам пора настала!»

«Чого б то я радів!» —

Пацюк на те йй відповів:

«Чого самій себе манити?

Коли б дійшло до пазурів,

То, певно, левові не жити:

Сильніша кішка всіх звірів!»

— — —

Отак і між людьми буває боязкими:

Коли боїться хто кого,

То думає, що на того

Всі дивляться його очима.

ЧИЖ І ГОЛУБ

Раз якось у сільце потрапив Чиж-бідак.
Сердега в нім і бився, і крутився,
А Голуб молодий над ним іще й глумився.
«Ну й сором», — каже: «серед дня, дивак,
Зловився!
Мене б не обдурили так:
За це бо я ручуся сміло».
Аж зирк, і сам в сільце заплутався тоді.
За діло!
То ж, Голубе, вперед не смійсь чужій біді.

ДЗЕРКАЛО І МАВПА

Раз Мавпа, в Дзєркалі уздрівши образ свій,
    Ведмедя тишком штовх ногою: «Стій!
Поглянь-но», — каже: «кумцю милив мій!
    Це що там за потвора?
Які стрибки! Яка кривляка прегидка!
    Хоч трішки б я була така,
Як от вона, то враз повісилася б з горя!
    А все ж признайся в тім,
Що є кумась моїх таких кривляк шість-сім:
Давай одразу іх по пальцях полічім».
— «Аніж кумась лічить трудитись,
Так краще вже на себе, кумо, подивитись», —
    Мишко їй відказав.
Та цю пораду він даремно тільки дав.

Таких у світі є багато:
Не любо їм себе в сатирі впізнавати.
Учора був я свідком сам:
Що Қлимич наш в ділах не чистий, всі це знають;
    Про хабарі йому читають,
А крадькома він на Петра киває нам.

КОМАР І ПАСТУХ

Пастух під тінню спав, надіючись на ясів.
Це бачивши, гадюка з-під кущів
Повзе до нього, висунула жало, —
І Пастуха на світі б не бувало.
Ta, зглянувшись над ним, Комар його вкусив,
І цим від сну збудив.
Очутившись, гадюку вбив Пастух;
Ta спершу Комара спросоння на весь дух
Так затопив, що враз того й не стало.

Такого в світі є чимало:
Як сильному слабий, зворушеній добром,
Відкрить на правду очі побажає,
To дуже часто з ним таке ж буває,
Що й з Комаром.

СЕЛЯНИН І СМЕРТЬ

Набравши сушняку, в зимову люту пору,
Дідусь, засушений украй нуждою, йшов.
Він ледве плентався отак до свого двору,
І охкав і кректав під оберемком дров.

Ніс, ніс він їх, аж утомився,
А як спинився,

На землю скинув з пліч сушняк важкий,
На нього сів, зітхнув, про двір подумав свій:
«Які вже й злидні, боже мій!

Нужда куди не кинь; до того жінка й діти,
А там і панцина, й подушне, й податне...

Чи ж привелось мені прожити
На світі день, щоб радував мене?»

В такому смутку він і долю вже кляне,
І кличе Смерть: вона у нас не за дверима,

А за плечима:

Прийшла мерщій

І мовить тут: «Нащо ти звав мене, старий?»

Від вигляду її старому стало жаско,
Сердега мовив ледь, бо враз оторопів:
— «Тебе я звав, коли не в гнів,
Щоб помогла мені мою підняті в'язку».

У мові цій
Ми бачим нині,
Як тірко б не жилось людині,
А помирать ще гірше їй.

ТІНЬ ТА ЛЮДИНА

Спіймати Тінь свою хотів Пустун один:
До неї, а вона вперед; ще швидше він, —
    Вона туди ж; тоді він навздогін:
Та що хутчіше біг, то швидше Тінь тікала,
    Неначе скарб, не даючись.
Ось мій дивак назад мерщій — дивись,
    Вже Тінь за Пустуном сама ганятись стала.

Красуні! Чув я скільки вже разів:
Ви думаете що? Я не про вас повів.
    Часом з фортуною буває стільки ж див;
Цей тільки труд і час загубить,
    Бажаючи її настигнути в ту ж мить;
А той, здається нам, тіка несамохіть, —
    Так ні, за ним вона сама ганятись любить.

ЛЕВ ТА ВОВК

Лев умінав на сніданні ягнятко;
А цуценятко
При царській трапезі крутилось, та з-під лап
В ясновельможного ї собі шматочок — хап!
І Лев те вибачив, не огнівився й трохи,
Бо, пак, дурне ще, молоде було!
А Вовку, дивлячись, у голову зайшло,
Що ї спріяді Лев слабий, страхополохий,
Коли вважа на цуцена,
Та то ї собі поцупив він ягня...
Аж вийшло тут на кепську справу —
Вовк сам діставсь царю на страву!
До сіроманця Лев озвавсь,
Роздерши в шмаття по хвилині:
«Що можна вибачить дитині,
То бельбасу старому — зась!»

ЛЕВ ТА ЛИСИЦЯ

Лисиця бачила дива,
Та, Лева стрітивши, лишилась ледь жива.
А згодом Лев назустріч знову їй попався,
    А втрете підійшла,
Та не такий страшний тепер він здався.
Лисиця вже сама й розмову почала.

Отак **ми** боїмось другого,
Поки не звикнемо до нього.

ХМІЛЬ

Кущ Хмелю виріс на городі
І по тичечі сухій плестись почав:
А в полі близько молоденький дуб стояв.
«Яке добро від нього всії природі,
Та і в усій його породі?» —
Хміль про дубка тичині так казав.
«Ну, як зрівнять його з тобою?
Ти панна перед ним і станом і красою,
Хоч, правда, лист на нім густий,
Та що краси, як цвіт пустий!
За що його земля тримає?»
Коли це тиждень ледве що минає,
Господар на дрова ту тичечку зломив,
А на город дубка пересадив.
І труд такий йому нелегко удається:
Прийнявся той дубок, і паростки пустив;
Та глянеш, коло нього й Хміль уже плететься.
І дубові від нього честь уся й хвала!

В облесника такі і вчинки і діла:
На тебе він пускає брехні, небилиці;
І як ти хочеш,. так трудись,
Та добрим в нього бути не берись;
Та став значніший ти — дивись —
Він перший в тебе у світлиці.

ХМАРА

Над помарнілою від спеки стороною
Велика хмара пронеслась;
Не освіживши землю й краплею одною,
Вона густим дощем над морем розлилась
І вчинком цим хвалилася перед горою.

«Кому дала добра
Ти щедрістю такою?» —
Сказала їй гора:
«Згадаєш — серце мре від болю!
Коли б свій дощ ти над полями пролила,
То цілу область ти від голоду б спасла:
А в морі, друже мій, води й без тебе вволю».

НАКЛЕПНИК І ЗМІЯ

Даремно про чортів мовляють,
Що ніби справедливості вони не знають;
Ні, правду часто теж вони оберігають:
    І приклад тут навести можу я.
    На все у пеклі черга є своя:
Отож, змагаючись, Наклепник і Змія
Податись першістю своєю не хотіли
    І зашуміли,
Кому б годилося йти першому із них;
А в пеклі першість має той з-поміж усіх,
    Хто близкнім бід накоїть більш тяжких.
    Так сварка не мала тут розпалилася:
        Наклепник до Змії мерщій
        Язик солопив свій,
А перед ним Змія своїм жалом хвалилась;
Сичала, що вже їй образи не знести,
    І все п'ялась його переповзти.
Наклепник був уже за нею опинився;
    Та Вельзевул того не потерпів:
        І сам, спасибі, захистив,
        Вступився
        І осадив назад Змію,
Сказавши: «Хоч твої заслуги визнаю,
А першість все ж йому по правді віддаю:
    Ти зла, — твое смертельне жало
    Зблизька дає отруйний сік,
    Кусаєш без вини (і то не мало!),
Чи ж можеш ти вжалити дошкульно віддалік,
    Як злий Наклепників язик,
Що не спастись від нього вже ні за горами,
    Ні за морями?
    То ж, бач, він більший лиходій;
Повзи ж за ним і чванитись не смій».
З тих пір наклепники поважніші від змій.

ВОВК ТА ПАСТУХИ

Побачив Вовк, йдучи біля кошари,
Що Пастухи, найкращого з отари
Піймавши баранця, спокійно потрошать,
Собаки ж біля них тихесенько лежать.

Про себе мовив неборак,
Пріч ідучи, в досаді так:
«Який би гвалг гут підняли ви, друзі, без кінця,
Коли б загриз я баранця?!»

ЗОЗУЛЯ Й ГОРЛИЦЯ

Зозуля на сучку зажурено кувала.

— «Що, кумонько, така сумна?» —

Їй з гілки Горличка ласкаво воркувала:

«Чи ти об тім, що відгуляла

У нас весна,

Кохання з нею, сіло сонце нижче,

Та йдеться до зими все ближче?»

— «Як тут не стать мені сумній?» —

Зозуля каже: «Будь сама суддею в цьому:

Зазнала щастя я в коханні, і по тому

Я стала маті на весні,

Та діти визнати матір не хотять в мені, —

Чи я такої ждала з них відплати!

І чи не заздрісно, коли на те гляджу,

Як ніжно в'ються коло матері качата

Й на квоччин поклик сиплються дощем курчата;

А я, мов сирота, одним-одна сиджу

І що таке дитяча втішність, я не знаю».

— «От бідолашна! Серцем об тобі вмліваю;

Мене б дитяча нелюбов могла убити,

Хоч приклад цей зустріть не рідко;

Скажи ж: так, значить, ти вже вивела і дітки?

Коли ж собі гніздо ти встигла звити?

Цього я щось і не видала:

Ти пурхала все та літала».

— «Щоб красні дні — таке плетеш! —

В гнізді я, сидячи, втеряла:

Дурнішого від цього й не зведеш!

До гнізд чужих я завжди яйця клала».

— «Якої ж від дітей ти це і ласки ждеш?»

Їй Горличка на те сказала,

Батьки і матері! Вам цеї байки суть,

Я розповів її не дітям на розвагу:

В них до батьків і неповага,
І нелюбов — до зла ведуть;
Але як виросли вони в розлуці з вами,
І ви їх доручили найманим рукам, —
Журіться власними ділами,
Коли з дітей під старість мало втіхи вам.

СКУПИЙ ТА КУРКА

Скупий втрачає все, бажавши все дістать.
Щоб довго прикладів тут не шукати, —
Хоч їх багато є, я добре знаю, —
Та ритись лінь, так намір маю
Старен'ку байку розказати.

Ось що в дитинстві я читав раз про Скупого.
Був чоловік, який не зновав нічого —
Ні промислу, ні навіть ремесла,
Та скрині в нього все ж повнішали помітно.
Він Курку мав (і як же буде не завидно!),
Що яйця все йому несла,
Та не простії,
А золотій.
Як інший, то й цьому б радів,
Що він поволі з неї так розбагатів;
Але цього Скупому мало:
Йому на думку спало
В тій Курці скарб знайти; й зарізати рішив.
Отож, забувши все, чим з Курки він живився,
Не боячись гріха, невдячний наш Скупий
Її зарізав. Але що ж? В подяку залишився
Лиш потрошок від Курочки простий.

ВОВК І ЖУРАВЕЛЬ

Про вовчу жадність всякий знає:

Бо Вовк під час іди
Кісток не залишає.

Та з них один зазнав біди:
Він кісткою чутъ не вдавився.

Не може Вовк ні охнуть, ні зітхнуть;
Прийшлось хоч ноги простягнути!
Та Журавель, на щастя, приблудився.
Отож бо Вовк став знаками його манить,

В біді благає пособить.

І той свій дзьоб аж з головою
Встромив у пельку, і з великою бідою
Дістав ту кістку, й нум за труд просить.
— «Жартуеш!» — звір разяв ів пашу:
«Тобі за труд? Невдячне ти ледащо!
Як бачу я, тобі замало ще того,
Що дзьоба довгого ти витягнув свого!
Ану, голубчику, вбирайся,
Та стережись: мені ти більш не попадайся».

БДЖОЛА ТА МУХИ

На чужину якось дві Мухи відлітали,
Та стали кликати з собою ще й Бджолу:
    Бо від папуг вони чували
        Про той далекий край велику похвалу.
До того ж для самих було великим горем,
    Що тут вони ні в сих, ні в тих,
        Бо із гостей скрізь гонять їх;
І вже нашо пішло (як людям бо не сором,
    І що вони за диваки!):
Щоб поживитись їм не дать харчами
    За лишніми столами,
Придумали від них скляні ше ковпаки;
    А по кутках на них злодюги-павуки.
«Хай доля вам щастить», — Бджола на те сказала:
    «Мені
        Приємно і у рідній стороні:
Завжди я за стільник одну любов лиш мала —
    Од поселян і од рельмож.
        А ви літайте,
        Куди вже знайте!
    Ви скрізь сподобитеся того ж:
Не давши користі, не будете ви, друзі,
    Ніде ні в шані, ні в заслузі,
        А раді павуки лиш будуть вам
        І там».

Хто користь лише давав для батьківщини,
    Той легко вже її не кине;
А хто не здатний бути корисним отаким,
    В чужім kraю шукає той дозвілля:
Він, не громадянин, там буде менш бридким,
    Там байдуже усім і до його безділля.

СЕЛЯНИН І ЗМІЯ

До Ратая вповзла Змія

І каже: «Нум, сусідо, жити в згоді!

Тепер мене тобі вже стерегтися годі;

Ти бачиш — віддавна інакша стала я

І шкіру — вір-не-вір — ще навесні змінила».

Та Мужика Змія впевнити не зуміла.

Мужик скопив обух

І каже їй: — «У шкірі може й зміна,

Та вдача в тебе все ж зміїна».

І вибив із сусідки дух.

— — —

Коли зневіритись в собі ти дав причину,

Як хочеш, ти міняй личину:

Не вкриєш ти гріхи свої,

І трапитися тобі таке, як тій Змії.

ЛИСИЦЯ Й ВИНОГРАД

Кума Лисиця раз голодна влізла в сад;
    Там винограду гронами спіли.
    І очі її зуби їй від того аж горіли;
Бо ж яхонтом палав добірний виноград.
    Та от біда, висить він зависівко:
    Відкіль не глянь, знущання лиш саме:
        Хоч бачить око,
        Та зуб не йме.
І, день промарнувавши цілий,
Пішла її промовила: «Та хай він пропаде!
    Що ж, гарний де-не-де,
    Та кислий — зовсім ще неспілний,
    Оскома зразу нападе».

ВІВЦІ ТА СОБАКИ

В якійсь отарі у Овець,
Щоб не могли Вовки їх більше турбувати,
Покладено Собак іще придбати.
Що ж? Розвелось їх стільки під кінечь,
Що Вівці од Вовків і справді уціліли,
Але й Собака ж щось та єсть:
То вовну здерто, чути вість,
А то, по жеребку, вже й шкурки полетіли,
А там лишилося Овечок п'ять чи шість,
Та й тих Собаки з'їли.

ТРУДОВИТИЙ ВЕДМІДЬ

Уздрівши, що мужик над дугами трудився

    І вигідно збував їх з рук

    (А дуги гнуть терпляче, не без мук),

Ведмідь гадав, що й він з труда б того розжився.

    Лунає в лісі тріск і стук

    І за версту вже гамір лине.

Березняку, і в'язу, і ліщини

Мишко мій вже чимало в лісі перевів,

    Та дуги гнути не зумів.

Ось він до мужика поради йде питати.

«Сусіде», — каже: «де причини тут шукати?

    Дерева я таки ламати втну,

    Та жодної дуги я не зігну.

У чім бо головне в твоїм умінні?»

    «В тім, куме, далебі,

    Чого ніяк нема в тобі:

    В терпінні».

МИШАЧА РАДА

Колись задумала Мишва себе прославить
І, не зважаючи вже на котів,
Звести з ума всіх ключниць, кухарів
І славу про свої діла трубить заставить
Аж від горищ до погребів;
Для того ѿ Раду порішили справитъ,
А засідати тим, у кого довгий хвіст —
На весь мишачий зріст:
Прикмета у Мишей, що той, чий хвіст найбільший, —
Найрозумніший,
Та ще ѿ моторніший в біді.
Чи це розумно, тут питати ми не будем;
Бо часто, бачте, ѿ ми про розум інших судим
По одягу та бороді.
Отож мишачий світ розрадив,
Щоб кликати на Раду лише хвостатих всіх;
Коли ж на лихо куцій є між них,
Хоч би і в битві він хвоста свого утратив,
Але як знак цей для Мишей ганебний,
І непотребний,
Із Ради геть таких гонить,
Щоб через них своїх хвостів не погубить.
Домовлено про все; покинути геть нори,
Як в небі спалахнуть зірки;
Нарешті, в діжці з-під муки
Було відкрито збори.
Усілася Мишва собі.
Аж зирк: пацюк, безхвостий далебі!
Враз сиву Мишу мишеня торкає
І каже тихо так:
— «Чого цей куцій неборак
Між нами в Раді засідає?
А де це наш закон діявсь?»

Скажи, щоб зараз він ізвідси геть забравсь.
Ги знаєш, як народ безхвостих наш не любить;
Нам користі тепер від нього не чекатъ,
Коли хвоста свого не вміє шануватъ!
Не тільки нас, він наше діло геть погубить».
А Миша: «Замовчи! це знаю я сама;
Та пацюкові я кума».

СВІНЯ ПІД ДУБОМ

Свиня під дубом віковим
Наїлась жолудів усмак, аж поки впала
І вволю виспалась під ним;
Тоді, продравши очі, встала
І рилом підривати коріння в Дуба стала.
— «Це ж шкода дубові яка!» —
Ій ворон з дерева гука:
«Засохнуть може дуб, як корінь оголити»,
— «Хай сохне!» — каже ій Свиня:
«Мене не може це журити;
Добра в нім малє бачу я;
Повік його не будь — я й ледь не пожалію;
Були б лиш жолуді: то ж я від них жирію».
— «Яка невдячна ти!» — ій Дуб сказав тоді:
«Коли б могла ти рило вверх підняти,
Тобі було б видати,
Що на мені ростуть ці жолуді!»

Так само неук без вагання
Ганьбить науки і навчання
Та наукові всі труди,
Не темлячи, що споживає їх плоди.

МЕЛЬНИК

У Мельника вода проссала якось гатку.

Біда б і незначна спочатку,
Коли б прикласти руки тут.

А втім не хоче Мельник пальцем ворухнути;
І теча далі день по дню стає сильніша.

Вода так б'є, як із відра.
«Гей, Мельнику, не гав! Пора,
Пора тобі стать розумнішим!»

Та Мельник каже: «Ще далеко до біди;
Не моря треба тут води,
І нею буде млин на весь мій вік багатий».

Він спить, вода ж спливла,
Як навесні, поверх загати.
Цілком уже біда прийшла:
Спинились жорна, млин не діє.
Мій Мельник скаменувсь: то охає, то мліє, —
І думає, як воду зберегти.

Тут раптом бачить він, що хочуть лідійти
Сюди до річки, щоб води напитись, кури.

«Негідниці!» — кричить: «Куди ви здуру?

Я і без вас води не знаю, де дістать;
А ви йдете ії останню допиватъ».
І в них поліном хватъ.

Чи ж користь є для Мельника у цьому?
Лиш без води й курей він почвалав додому:

Я бачив теж не раз
Панів подібних серед нас.
(На подарунок створено для них цю байку).

Їм тисячів не жалко за дурницю дать,
А мріють господарство тим підніять,
Що збережуть для дратви швайку.
За неї раді кинути людей в багно;
Не диво ж, що з таким ощадженням майно
Невдовзі піде все на дно.

ЛИСИЦЯ ТА ОСЕЛ

«Скажи бо, голово лиха, ти звідкіля?» —
Лисиця, стрівшися з Ослом, його спитала.

— «Від Лева щойно я!

І де бо, кумо, сила та його пропала?
Бувало, зареве, так стогне ліс кругом,
І я без пам'яті бігом,
Світ за очі тікає від клятої бенері;
А нині в старості, безсилий і плохий,

Худий такий,

Колодою валяється в печері.

Такий він кволий став,

Що весь до нього страх пропав.
Спокутав він свої гріхи цим перед нами!
Помстився кожен тут, хто поуз Лева брів,

Хто як хотів:

Хто зубом, хто рогами...»

— «Ти ж зачепити Лева, звісно, не посмів?» —
Осла Лисиця зупиняє.

— «Овва!» — Осел відповідає:

«І я його хвицнув! і я його огрів, —
Ослячі хай копита пам'ятає!»

Так душі шиці, як значний і дужий ти,
Не сміють глянути на тебе з дивування.

Але впади-но з висоти:

Від перших їх чекай образи та знущання.

ЗМІЯ ТА ВІВЦЯ

Змія залізла під колоду
І злилася на цілий світ;
Така вона вже з юних літ,
Що вміє злитись лиш: так створена з природи.
Баранчик, поблизу гуляючи, сказав;
    Він про Змію і зовсім не гадав.
Та ось провзе вона, стромляє в нього жало:
В очах у бідного все млою критись стало;
    З отрути весь він запалав.
— «Чим завинив тобі?» — Гадюці він сказав.
— «Хто знає? Може, ти за тим сюди забрався,
Щоб розчавити мене», — шипить йому Змія:
«Так з обережності тебе караю я».
— «Ох, ні!» — він відповів, — і тут з життям розстався.

Кому душа така дана,
Що дружби, чи любові вік не зна вона,
    І ненависть саму до всіх плекає, —
Той кожного за ворога свого вважає.

ДЕРКАЧ

Забруднений Деркач поважним вельми став —

Вже б кухонь він тепер не підмітав:

Його приставлено до панського жупана

(Була там челядь, певно, п'яна).

Деркач ялозить сяк і так,

По панському вбранню він б'є несамовито,

І на жупані тім немов молотить жито.

І справді бо великий він трудяк!

Але брудний, немов з помийної він ями.

Що ж в нім корисного знайшли?

Що більше чистити він, то більші робить плями.

Завжди лиш втрати скрізь були,

Коли

Невіглас в справи не в свої втручався

І праці вченого він виправляти брався.

СЕЛЯНИН ТА ВІВЦЯ

В суд Селянин потяг Вівцю:
Почав він там супроти неї карну справу;
Суддею — Лис; і він умить вчинив розправу.
Спитав отого та спитав оцио,
Щоб повіли докладно і без крику,
Про що то подано супліку?
Тут Селянин сказав: «Такого ось числа
У мене ранком двох курей не долічились:
Від них лише кістки та пір'ячко лишились;
В дворі ж тоді сама Вівця була».
Вівця ж відповіда, що спала ніч вона,
І в свідки кликати сусідів всіх ладна,
Що з них ніхто про неї і не чув лихого,
Чи про крадіж,
Чи про грабіж;
До того ж зовсім бо вона й не єсть м'ясного.
І вирока тоді Лис ухвалив такогó:
«Не брать суду в резон нічого од Вівці;
Понеже плутати кінці
Усяк шахрай уміє вправно;
А довідка, наведена судом, твердить —
Вівця вночі курей не кидала й на мить;
А кури — страва гарна,
І трапилася нагода їй; —
То ж я суджу по совіті своїй:
Не можна, щоб стерпіла
Й курей вона не з'їла;
І стратить в наслідок того Вівцю,
Дать шкуру скаржнику, а м'ясо взяти судцю».

ДВІ СОБАКИ

Барбос, що в пана жив,
Служив,
Та ласки у дворі ні трохи не зажив,
Побачив раз, ходивши коло дому,
Жужу, свою стару знайому, —
На подушці вона сиділа, на вікні.
До неї лащається він, наче до рідні,
З розчулення немов аж плаче,
І під вікном
Вищить, виля хвостом
Ta скаче.
«Ну що, Жужутко, як живеш,
З тих пір, як до кімнат дани тебе забрали?
А пригадай: частенько ми голодували.
В кімнатах що ти стережеш?»
А та: «Я на життя не нарікаю,
Мій пан мене шанує і плекає;
Ласкава доленька моя,
І їм, і п'ю на сріблі я;
А з паном розважаюсь та щодня гуляю;
Як натомлюсь, то на м'який диван лягаю.
Ти ж як живеш?» — «Я», — пес відповіда,
Спустивши долі хвіст, з журби аж присіда: —
«Живу по-давньому: терплю і холод,
І голод,
Ретельно двір хазяйський стережу,
Ось тут під тином сплю і від дощу дрижу;
Коли ж невчасно гавкать стану,
Тоді і канчуків дістану.
А як, Жужу, ти щастя те знайшла,
Така безсила і мала,
В той час, як я із шкури пнуся марно?
Що робиш ти?» — «Що я роблю! От гарно!» —

Глузливо мовила Жужу:
«На задніх лапках я ходжу».

Багато хто добра доходить
Лиш тим, що добре він на задніх лапках ходить!

КІШКА Й СОЛОВЕЙ

Спіймала Кішка Солов'я,
В сердегу кігті запустила
І голоском медовим ніжно говорила:
«Любенька пташечко моя!
Я чую, що тебе за співі всюди славлять
І з країнами співцями поряд ставлять.
Лисиця ось, моя кума,
Хвалилася, що голос твій такий чудовий
І в тебе спів такий казковий,
Що пастухи й пастушки без ума.
Отож послухатъ я сама
Тебе б хотіла.

Не бійся, друже мій, чого ти так тримтиш?
Невже бо ти гадаєш, що тебе б я з'їла?
Лиш заспівай мені: і зразу ж полетиши, —
На волю випущу тебе якнайскоріше.
Я ж смак у музичі не гірше тебе знаю
І часто муркочу тоді, як засинаю».

Та Соловейко, мов почув свій скін,
У пазурях вже ледве дихав він.
І знов мов чує голос Кішки:
«Та, друже, заспівай хоч трішки».

Та не співав співець, лише сумно так пищав.
«Так оце так гаї ти чарував?» —
Вона, глузуючи, спитала:
«Де ж сила й чистота пропала?

Про них турчали всі давно мені?
Адже і в кошенят моїх такі пісні:
Як бачу я, ти зовсім не мастак співати.
Все без початку, без кінця!

Який же ти на смак, коли покуштувати?»

І з'їла бідного співця —
До кришки.

Сказати ясніш на вушко думку вам свою?
Не до пісень бо Солов'ю
В кігтях у Кішки.

РИБ'ЯЧИЙ ТАНЕЦЬ

Від скарги на судців,
На сильних і на глитаїв
У Лева лопнуло терпіння,
Він сам рішив свої оглянуту володіння.
Іде він, а Мужик багаття розіклав, —
Вловивши риби, смажити збирається.
Стрибали на вогні бідахи хто як знав;
Шукаючи рятунку, кожен тут метався.
Як гримне ж Лев на Мужика:
«Ти хто такий? Посада в тебе тут яка?»
«Всевладний царю наш!» — Мужик йому гука:
«Я старостую тут над водяним народом:
А це старшини, бач, все мешканці води;
Зібралися ми сюди,
Щоб привітать тебе з твоїм приходом».
— «Ну, як живуть вони? Багатий їхній край?»
— «Володарю ясний! Тут не життя їм — рай.
Богів ми всі про те лише благали,
Щоб довгих літ вони тобі послали».
(А рибки в сковородці билися, плигали).
«Ну, а чого ж», — і Лев кудлаті брови звів:
«Пречудернацьки так ото вони гарцюють?»
«О, мудрий царю наш!» — Мужик тут відповів:
«Побачили тебе ѿ на радощах танцюють».
Тут старосту ласково Лев лизнув у ніс,
Поглянув на танець, ще вище вид підніс
І рушив далі через ліс.

ВОРОНА

Не хочеш бути диваком,
Держись звання, в якім ти був ще малюком.
Простий з велиможним панством не ріднися,
І, як родився карлюком,
То в велетні уже й не пнися,
А пам'ятай частіш свій зріст.

Утикаючи собі павлиним пір'ям хвіст,
Ворона з Павами пішла гулять чванливо,
І дума, що її красі
І родичі й колишні приятелі всі
Здивуються, мов сталось диво;
Що Павам всім вона сестра,
І що прийшла її пора
Окрасою служить Юноні для двора.
Який же наслідок, що потім з цього стало?
Що Пави вискубли її як деркача,
І, що тікаючи від них навтікача,
Не лиш чуже (перо б хоча),
А і свого на ній зосталось пір'я мало.
Вона знов до своїх, назад, але свої
Обскубаної гави не впізнали,
Ворону зовсім обідralи,
І тим скінчились витівки її,
Що від Ворон вона відсталла,
І Павою не стала.

Цю байку я билицею вам поясню.
Мотронна, молода купцівна, заволала
В велиможну увійти рідню.
За нею посагу півміліона.
От віддали Мотрону за Барона.

Що ж сталося? Нова рідня її аж єсть
Докором, що, мовляв, міщанська в неї кість,
Стара ж — що як вельможа підняла свій хвіст:
І от тепер моя Мотрона
Ні Пава, ні Ворона.

ЩУКА

На Щуку хтось у суд доніс, —
Від неї, мов, життя нема ні кому;

Заяв набралось цілий віз,
І скоро лиходайку, всім відому,

На суд у ночвах принесли лини.

А судді поблизу збирались:
На лузі паслися вони;
Їх імена в архіві списані зостались:

Були то два Осли,
Старенькі Шкапи дві, та два чи три Козли;
Для нагляду ж за ними, як годиться,
У прокурори їм призначена Лисиця.

А чутка вже пішла у світ,
Що Щука слала риб Лисиці на обід;
І суддям теж доводилось про це чувати.

Хоч справу хтілося зам'яти враз,
Та ба, незручно якось вийшло на цей раз.
Що ж діяти? Прийшлось таки писать указ —
Про те, що винну, бачте, треба покарати

Й на страх другим — повісить на гаку.
«Шановні судді!» — тут Лисиця їм сказала:
«Повісить мало: кару я таку б застосувала,
Якої ще незнано в звірів на віку:
Щоб всіх злочинців добре настрахати, — негайно
Її втопить у річці». — «Надзвичайно!» —
Гукнули судді, й засудили одностайно,
І Щуку кинули — в ріку!

ЗОЗУЛЯ ТА ОРЕЛ

Підвищив раз Орел Зозулю в Солов'ї.

Зозуля, в новім чині,

Поважно сівши на ялині,

Таланти в музиці свої

Тут виявлять пустылась.

Та ба — всі геть летять,

Одні глузують лиш, а інші ще й бурчать.

Моя Зозуля зажурилась

І з скаргою на птиць прямує до Орла.

«Стривайте!» — каже тут: «Як ви ото звеліли,

Я Солов'єм призначена була, —

Чому ж мій спів так ганити посміли?»

— «Мій дружел!» — їй Орел: «я цар, не бог же я.

Не можна у біді тобі вже ради дати:

Зозулю Солов'єм я міг звеліть вважати;

Але зробить не міг з Зозулі Солов'я».

БРИТВИ

Раз якось з'їхавши з знайомим у дорозі,
Із приятелем тим я мав один нічліг.

Ледь вранці я продерти очі встиг,
І що ж тут узнаю? Мій приятель в тривозі:
Учора все було нам втішне та смішне;
Тепер він став не той — аж здивував мене.

То крикне він, то ойкне, то зітхне.
«Що сталося, друже мій, з тобою? Я боюся:

Не захворав?» — «Ой! Бачиш я голюся».
— «Як! Тільки?» Тут я встав — дивлюся, сам не свій
При дзеркалі скрививсь так кисло мій другяка,
Мов шкіру хто зідрать збирався з неборака.
Узнавши під кінець вину біді такій,
«Чи ж диво?» — я сказав: «ти сам себе тираниш.

Ось подивись таки:
У тебе ж бо не бритви — різаки;
Та з ними мучитись ти тільки, друже, станеш».
— «Ой, справді, признаюсь,
Тупі ці бритви дуже!

І як цього не знати? Не дурні ж ми бо, друже?
Та гострими все я урізатись боюсь».
— «Тобі на це я можу відказати,
Що ти уріжешся тупою мимохіть,
А гострою поголишся ти вмить:
Вмій нею лиш владати».

Цю оповідь я поясню для всіх:
Чи ж мало хто з людей — хоч сором їм призватися,
Розумних всіх — бояться,
І терплять при собі охочіше дурних?

КУПЕЦЬ

«Андрію, ну ж бо йди!
Куди ти запропав? Іди мерщій сюди,
Глянь в дядькову калитку!
Торгуй по-моєму, то будеш ти не в збитку», —
Вчив небожа Купець в крамничці у своїй:
«Ти знаєш польського сукна сувій,
Який залежався у мене дуже довго,
Бо він старий, гнилий, підмочений давно;
Та ж за англійське я вже збув своє сукно!
Ось бачиш, сотеньку взяв тільки-но за нього.
Бог дурника послав!»
— «Усе це, дядьку, так», — тут небіж відказав:
«Але не знаю я, хто в дурники попав;
Дивіться, сотня та фальшива, — її-же болгу!»

— — —

Що обдурив тебе Купець — не диво в тім;
Хто ж розумом своїм
Збегнути світ зуміє, —
Побачить той, у чим є слабина людська;
Здебільша у людей в усьому ціль така:
Кого хто краще ошука,
І в дурні хто кого пошиє.

ГАРМАТИ Й ПАРУСИ

Поміж Гарматами і Парусами

Зчинивсь розлад на кораблі.

І от Гармати, вгору зводячись носами,

Так скаржились перед світами:

«Чи ж бачено це взагалі,

Щоб хизувались полотнища величаво

І в користі рівнятись мали з нами право ?

Яка робота їм, ледачим, в цих краях,

Як нам тяжкий прослався шлях?

Лише лопочуть на вітрах

І груди вигинають гордовито,

І чваняться, мов доп'яли у світі

Найвищий чин, а ми — господарі в боях!

Чи не тому панує корабель в морях?

Чи то не ми несем з собою смерть і жах?

Не хочем більше жити з Парусами,
Упораємось і без них із ворогами.

О, прилети скоріш, ти, вітрє грозовий,

І Паруси шматуй, внівець порви!

От вітровій летить і хвилі б'є прозорі,

Насулилось і почерніло море;

І хмари тягнуть небом свій густий сувій;

Вали підводяться і падають, мов гори;

Сіяє блискавка і грім віщує горе;

І Паруси шматує в клапті вітровій,

Не стало їх, утишилась негода;

Та корабель без Парусів

Став іграшкою хвилі та вітрів,

І морем плине він, немов колода;

І в першому ж таки бою,

Не змігши, як колись, без Парусів ширяті,

Наш корабель знайшов не честь, а смерть свою —

Мов ключ лішов на дно, а з ним Гармати.

Держава завсіди міцна,
Коли в частині її є добра й мудра злада:
Гарматами — напаснику страшна,
А паруси її — цивільна влада.

ОСЕЛ

Осла один господар мав,
І так себе сумирно той держав,
Що селянин не міг Ослом і нахвалитись;
А щоб у лісі він не заблудив —
Мужик йому дзвінок на шию причепив:
Надувся наш Осел: став приндитись, гордитись
(Про ордени, звичайно, він чував),
І думає, — тепер він важним паном став;
Та вийшов новий чин Ослу, нетязі, боком
(Це може не лише Ослам служить уроком).
Сказати вам треба наперед:
На честь Ослу не дуже йшлося,
Та до дзвінка йому щасливо все велося:
Чи зайде в жито, чи під ожеред, —
Найстъяся до смаку і вийде згодом тихо.
Тепер пішло усе на лихо:
Як тільки заблука наш знатний пан за тин,
Новий, не мовкнучи, дзвенить на шій чин.
Дивись: господар взяв дубину,
Ганяє то з грядок, а то з пащні скотину;
А там сусід, в вівсі зачувши звук дзвінка,
Дає Ослові доброго дрючка.
Ну, так, що бідний наш вельможа
До осені зачах, —
Лишилися в Осла лише кістки та кожа.

І у людей в чинах
З шахрайством та ж біда: як чин малий та бідний,
Шахрай ще не такий помітний;
А важний чин на нім дзвінком гуде:
Од нього звук гучний далеко йде.

МУЖИК ТА ЛИСИЦЯ

Колись-то Мужика Лисиця попитала:
«Скажи, будь ласкав, куме мій,
За що це честь така ось шкапі цій?
Про це вже я давно спитати тебе бажала:
Коли не подивись —
Вона з тобою скрізь:
Чи у дорозі, чи на полі;
І їсти й пити їй доволі...
А як призватися, то вона
Скотина предурна!»
— «Але», — ій каже кум: «не в розумі тут сила!
То все бридня... Тут думка не така:
Нам треба тільки, щоб возила
Та слухалася батіжка».

СОБАКА Й КІНЬ

В одного селянина служачи,
Собака із Конем якось змагатись стали.
«Чи ба!» — Барбос говорить: «пан який... мовчи!
Про мене, й зовсім з двору хай тебе б прогнали.

Ну що таке: возить або орати!
Про те, щоб ти зугарен був, — щось нечувати.
Чи можна ж бо тобі рівнятися зі мною?
Ні вдень, ані вночі не знаю я спокою:
Коло отари вдень я бігаю, сиджу,

Вночі ж ось хату стережу».
— «Звичайно», — Кінь йому: «розумний ти,
Ведеш ти річ правдиву.
Але — коли б то не орав я ниву,
То нічого б було тобі тут стерегти».

ВОВКІ КІТ

Вовк з лісу якось у село забіг,
Не в гості, — скрута в небораки.
Бач, шкіру він свою беріг:
За ним мисливці гналисісь, і пса рі, й собаки.
У перші-ліпші він ворота заверта.

Та вже зарані
Ворота замкнуті й останні.
Враз бачить Вовк мій на паркані
Кота.

І молить: «Васенько, скажи мені, мій друже,
Хто з мужиків тут добрий дуже,
Щоб приховати мене від лютих ворогів?
Чи чуєш ти собак і гук страшних рогів?
Це все за мною, бач!» — «Прости мерщій Степана;
Мужик предобрий він», — навчає Вовка Кіт.
— «Та обідрав у нього якось я барана».
— «То спробуй, може, у Дем'яна?»
— «На мене злий уже він кілька літ:
У нього я украв козлятко».
— «Біжи, он там живе Трохим».
— «Що, до Трохима? Та боюсь я й стрітись з ним:
На мене він з весни сердитий за ягнятко!»
— «Погано ж як! А то сховає, може, Клим?»
— «Ох, Васю, та зарізав в нього я телятко!»
— «Що ж, куме, на селі ти всім тут насолив», —
Промовив Кіт до Вовка:
«Якого ти рятунку тут собі хотів?
Недобра в мужиків про вас іде помовка,
Щоб на свою біду тебе спасли вони.

І правда, — сам себе вини:
Що ти посіяв — те й пожни».

ЛЯЩІ

В саду у пана у ставку,
В воді прозорій, як в струмку,
Лящі водились.

При березі собі гуртами веселились,
І безтурботні дні, здавалось їм, котились.

Та враз

Пан ще з півсотні щук впустити дав наказ.
— «Чекай-но!» — каже друг, що нагодивсь якраз:
«Чекай-но, що ти затіваєш?
Якого ждать од щук добра?
Та не лишиться-бо з лящів тут ні пера.
Чи щук ти жадібних не знаєш?»
— «Не трати даремно слів», —
Боярин відповів з усмішкою: «всє знаю,
Та тільки відати бажаю,
Звідкіль ти взяв, що я охочий до Лящів?»

ВОДОСПАД І СТРУМОК

Раз Водоспад, що з скелі, пінячись, стрибав,
Зухвало так цілющому Струмку сказав
(Який ледь був помітний під горою,
Одначе, мав велику шану у людей):
«Не дивно це? Малий і бідний ти водою,
А день у день багато в тебе тут гостей?
Ну, інша річ, коли йдуть мною милуватись;
А нашо ти ім?» — «Лікуватись», —
Струмок сказав на голос цей.

ПАСТУХ

У Сави, Пастуха (він панських пас овець),
Все збитки, хоч кричи ти пробі.

Наш молодець

У сумі та в жалобі:

Всім скаржився і розпускав чутки,

Що завелися тут вовки,

Що вовк овець став із отари брати,

Що їх нещадно обдирали.

«Не дивина», — народ на це мовляв:

«Чи од вовків пощасти вівцям ждати!»

От стали стерегти вночі.

Але чому ж у Савки у печі

То бік баранячий, то з вишкварками каша?

(З кухарчуків він, за гріхи,

В село був засланий у пастухи:

Так кухня в нього там була така ж, як наша).

За вовком розшуки; на вовка лютий гнів;

Весь обшукали ліс — нема його й слідів.

Даремний, друзі, труд: на вовка тільки слава,

А єсть овець, бац, Сава.

ЗОЗУЛЯ Й ПІВЕНЬ

«Як, любий Півнику, співаєш ти чарівно!»

— «Зозуленко, не згірше ѹти, —

Виводиш плавно так та рівно:

Співачки кращої у лісі не знайти!»

— «Тебе, кумасю мій, вік слухать я готова».

— «А ти, красуне, забожусь,

Замовкнеш лиш на хвилю, жду я не діждусь,

Коли заллешся знову...

Відкіль такий береться голосок?

Тонкий і чистий, як струмок!..

Такі бо всі ви дивні: невеличкі зроду,

А спів — куди там слов'ю!»

— «Спасибі, кумоньку, за похвалу твою!

Та ѿти ж співочу маєш вроду:

Куди там райським тим пташкам!»

Тут горобець до них цвірінькнув: «Годі вам!

Як не хваліть одне одного чуло, —

У вас обох поганий смак...»

За що ж, спитаєте, однак,

Зозуля Півня хвалить так?

За те, що хвалить він Зозулю.

ВЕЛЬМОЖА

Якийсь у давнину Вельможа
З розкішного пустився ложа
В крайну, де Плутон царює, в край химер.
Сказати простіше — він помер.
І в пеклі, як велось в той час, на суд з'явився.
Тут допит враз йому: «Чим був ти? Де родився?»
«Родився в Персії, сатрап — мій чин мирський,
Але як за життя здоров'ям був слабкий,
То сам я областю не правив,
Секретареві всі діла зоставив».
«Що ж ти робив?» — «Пив, ів та спав,
Та все підписував, що він був подавав».
«Мерщій у рай його!» — «В рай? отаку нікчемність?»
Меркурій закричав, забувши тут про чемність.
«Ех, брате!» — відповів Еак:
«Не знаєш справи ти ніяк, --
Хіба не бачиш ти? Покійник був глупак!
Що, як при владі б цій Вельможа
За справи взявся, крий нас боже?
Та ж загубив би цілий край!..
І ти б там сліз не обібрався!
Тому й потрапив він у рай,
Що за діла свої не брався.

— — — — —
Я вчора був в суді і бачив там суддю:
Так і здалось мені, що буть йому в раю!

ПЕРІСТІ ВІВЦІ

Перістих гудив Лев овець.
Він легко міг би їх довести всіх до скону;
Та це було б тоді не по закону —
Він не на те в лісах носив вінець,
Щоб над підлеглими чинити тут розправу;
Перістої ж вівці терпіть ніяк не міг!
Та як їх спекатись, свою зберігши славу?

Гукнув він у барліг
Мишка й Лисицю — радників своїх
І тайну їм розповідає,
Що той, мовляв, йому давно перістий звір —
Ну, просто ж очі виїдає,
Що через них він, певне, втратить зір,
А як зарадити біді, то й сам не знає.
«Всесильний лев!» — сказав, нахмурившись, ведмідь:
«Нащо тут довго розмовляти?
Лиш треба наказати
Овець передушить. — Кому про них жалітъ?»
Лисиця, вгледівши, що Лев нахмурив брови,
Смиренно мовила: — «О цар! наш добрий цар!
Ти певне заборониш знищити цю твар,
І не проллеш даремно крові.
Осмілюсь я порадити стать на іншу путь:
Звели, нехай їм краці луки одведуть,
Де вдосталь паші є для маток,
Де є погратися, побігать для ягняток;
Тому ж, що, бачиш, пастухів у нас нестаток,
Скажи, нехай овець вовки пасуть.
Не знаю як, мені здається,
Що їхній рід і сам переведеться.
А покищо нехай блаженствують, дурні,
І що б не трапилось, ти будеш в стороні».
Все товариство вмить на думку цю пристало, —
І скоро так діла пішли, що під кінець

Не то перістих там овець, —
А й інших стало мало.
А як же звірі прийняли оці події?
Лев, бачте, добрий був, та всі вовки злодії.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК БАЙОК

	Стор.
Бабка та Мурашка	30
Бджола та Мухи	89
Брехун	31
Бритві	110
Валка	38
Вельможа	122
Вельможа та Філософ	23
Вівці та Собаки	92
Відкупник та Швець	42
Вовк і Журавель	88
Вовк і Зозуля	36
Вовк і Кіт	117
Вовк на псацні	27
Вовк та Пастухи	84
Вовк і Ягня	13
Водоспад і Струмок	119
Ворона	106
Ворона й Курка	7
Ворона та Лисиця	5
Гавенятко	39
Гармати й Паруси	112
Гуси	51
Дві Собаки	102
Дем'янова Юшка	72
Деркач	100
Дзеркало і Мавпа	75
Добра Лисиця	70
Жаба й Віл	9
Жаби, що просили царя	21
Заєць на вловах	34
Змія та Вівця	99
Зозуля й Горлиця	85
Зозуля та Орел	109
Зозуля й Півень	121
Квартет	55
Квітки	65
Кіт та Кухар	47
Кішка й Соловей	104
Комар і Пастух	76
Купець	111
Лебідь, Щука і Рак	58
Лев та Вовк	70
Лев та Лисиця	80
Лев на вловах	68
Лисиця й Виноград	91
Лисиця й Осел	98
Лисиця та Ховрах	28
Листя й Коріння	56
Ляшті	118

Стор.

Мавпа	46
Мавпа і Окуляри	18
Мавпи	15
Мельник	96
Миша і Пацюк	73
Мишача Рада	94
Мужик та Лисиця	115
Музники	6
Наклепник і Змія	83
Орел і Бджола	33
Орел і Кріт	53
Орел та Кури	20
Осел та Соловей	41
Осел	114
Паперовий Змій	57
Парнас	12
Пастух	120
Перісті Вівці	128
Півень і Перлина	37
Поділ	26
Прохожі та Собаки	29
Пустельник і Ведмідь	63
Риб'ячий танець	105
Розбірлива Наречена	10
Свиня	52
Свиня під Дубом	9/
Селянин та Ріка	69
Селянин та Вівця	101
Селянин і Змія	90
Селянин та Роєбійник	66
Селянин і Смерть	77
Синиця	17
Скринька	8
Скупий та Курка	87
Слон і Моська	45
Слон на воєводстві	40
Собака й Кінь	116
Собача Дружба	24
Ставок і Річка	60
Старий і троє Молодих	49
Тінь та Людина	78
Тришків Жупан	12
Троєженець	19
Трудовитий Ведмідь	13
Хмара	82
Хміль	81
Цікавий	67
Чиж і Голуб	74
Шпак	59
Шука	107
Шука й Кіт	35

ЗМІСТ

	Стор.
Ворона та Лисиця. Переклад <i>М. Терещенка</i>	5
Музики. Переклад <i>Т. Масенка</i>	6
Ворона та Курка. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	7
Скринька. Переклад <i>Т. Масенка</i>	8
Жаба і Віл. Переклад <i>В. Бичка</i>	9
Розбірлива Наречена. Переклад <i>М. Пригари</i>	10
Парнас. Переклад <i>Т. Масенка</i>	12
Вовк і Ягня. Переклад <i>М. Терещенка</i>	13
Мавпи. Переклад <i>М. Пригари</i>	15
Синиця. Переклад <i>С. Крижанівського</i>	17
Мавпа і Окуляри. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	18
Троєженець. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	19
Орел та Кури. Переклад <i>М. Терещенка</i>	20
Жаби, що просили царя. Переклад <i>М. Пригари</i>	21
Вельможа та Філософ. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	23
Собача дружба. Переклад <i>М. Пригари</i>	24
Поділ. Переклад <i>С. Воскрекасенка</i>	26
Вовк на пасарні. Переклад <i>М. Пригари</i>	27
Лисиця та Ховрах. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	28
Прохожі та Собаки. <i>Є. Кротевича</i>	29
Бабка та Мурашка. Переклад <i>Т. Скляра</i>	30
Брехун. Переклад <i>М. Старицького</i>	31
Орел і Бджола. Переклад <i>М. Терещенка</i>	33
Заєць на вловах. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	34
Щука й Кіт. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	35
Вовк і Зозуля. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	36
Півень і Перлина. Переклад <i>М. Терещенка</i>	37
Валка. Переклад <i>М. Стельмаха</i>	38
Гавеняtko. Переклад <i>С. Воскрекасенка</i>	39
Слон на воєводстві. Переклад <i>М. Пригари</i>	40
Осел та Соловей. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	41
Відкупник та Швець. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	42
Слон і Моска. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	45
Мавпа. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	46
Кіт та Кухар. Переклад <i>М. Старицького</i>	47
Старий і троє Молодих. Переклад <i>А. Хуторянa</i>	49
Гуси. Переклад <i>Т. Скляра</i>	51
Свиня. Переклад <i>О. Новицького</i>	52
Орел і Кріт. Переклад <i>О. Новицького</i>	53
Квартет. Переклад <i>Т. Скляра</i>	55
Листя й Коріння. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	56
Паперовий Змій. Переклад <i>М. Старицького</i>	57
Лебідь, Щука і Рак. Переклад <i>М. Рильського</i>	58
Шпак. Переклад <i>О. Ющенка</i>	59
Ставок і Річка. Переклад <i>М. Терещенка</i>	60
Тришків Жупан. Переклад <i>О. Новицького</i>	62
Пустельник і Ведмідь. Переклад <i>В. Бичка</i>	63
Квітки. Переклад <i>М. Пригари</i>	65
Селянин та Розбійник. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	66
Цікавий. Переклад <i>М. Рильського</i>	67
Лев на вловах. Переклад <i>А. Хуторянa</i>	68
Селянин та Ріка. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	69

	Стор.
Добра Лисиця. Переклад <i>П. Сліпчука</i>	70
Дем'янова Юшка. Переклад <i>О. Новицького</i>	72
Миша і Пацюк. Переклад <i>Т. Скляра</i>	73
Чиж і Голуб. Переклад <i>M. Терещенка</i>	74
Дзеркало і Мавпа. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	75
Комар і Пастух. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	76
Селянин і Смерть. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	77
Тінь та Людина. Переклад <i>Д. Білоуса</i>	78
Лев та Вовк. Переклад <i>M. Старицького</i>	79
Лев та Лисиця. Переклад <i>C. Воскрекасенка</i>	80
Хміль. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	81
Хмаря. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	82
Наклепник і Змія. Переклад <i>D. Білоуса</i>	83
Вовк та Пастухи. Переклад <i>Я. Жарка</i>	84
Зозуля й Горлиця. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	85
Скупий та Курка. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	87
Вовк і Журавель. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	88
Бджола та Мухи. Переклад <i>D. Білоуса</i>	89
Селянин і Змія. Переклад <i>M. Пришарі</i>	90
Лисиця й Виноград. Переклад <i>D. Білоуса</i>	91
Вівці та Собаки. Переклад <i>D. Білоуса</i>	92
Трудовитий Ведмідь. Переклад <i>D. Білоуса</i>	93
Мишача Рада. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	94
Мельник. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	96
Свиня під Дубом. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	97
Лисиця та Осел. Переклад <i>M. Терещенка</i>	98
Змія та Вівця. Переклад <i>Є. Кротевича</i>	99
Деркач. Переклад <i>D. Білоуса</i>	100
Селянин та Вівця. Переклад <i>A. Хуторяна</i>	101
Дві Собаки. Переклад <i>A. Хуторяна</i>	102
Кішка й Соловей. Переклад <i>C. Воскрекасенка</i>	104
Риб'ячий танець. Переклад <i>C. Воскрекасенка</i>	105
Ворона. Переклад <i>I. Неходи</i>	106
Щука. Переклад <i>C. Воскрекасенка</i>	107
Зозуля та Орел. Переклад <i>D. Білоуса</i>	109
Бритви. Переклад <i>D. Білоуса</i>	110
Купець. Переклад <i>D. Білоуса</i>	111
Гармати й Паруси. Переклад <i>M. Стельмаха</i>	112
Осел. Переклад <i>C. Крижанівського</i>	114
Мужик та Лисиця. Переклад <i>L. Глібова</i>	115
Собака й Кінь. Переклад <i>P. Тичини</i>	116
Вовк і Кіт. Переклад <i>M. Терещенка</i>	117
Лящі. Переклад <i>D. Білоуса</i>	118
Водоспад і Струмок. Переклад <i>P. Сліпчука</i>	119
Пастух. Переклад <i>D. Білоуса</i>	120
Зозуля й Півень. Переклад <i>M. Шеремета</i>	121
Вельможа. Переклад <i>I. Неходи</i>	122
Перісті Вівші. Переклад <i>C. Воскрекасенка</i>	123
Абетковий покажчик байок	125

Ціна 10 крб.